

KULTÚRA

ROČNÍK XVII. – č. 21

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

26. NOVEMBRA 2014

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Snímka: Ján Motulko

V čase, keď svet včerajška na prelome 19. a 20. storočia začal požíerať sám seba, objavil Sigmund Freud (1856-1939) existenciu a nesmierny význam podvedomia. Neobjavil však celé ľudské podvedomie, ale iba jednu z jeho tváří. Objavil tú tvár podvedomia, kde sídli sily, ktoré človeka determinujú - pudy. Objavil tú časť podvedomia, kde je len málo priestoru pre slobodu človeka.

Viktor Emil Frankl (1905-1997) patrí ku tretej generácii viedenských psychoanalytikov. Objavil inú tvár podvedomia ako S. Freud. V podvedomí človeka našiel nezničiteľnú vôľu k zmyslu, slobodné svedomie a nevedomeného Boha. Možno to bola osobná skúsenosť života v koncentráku, kde sa ocitol v situácii starozákonného Jóba, že vôľa k zmyslu, slobodné svedomie a nevedomený Boh sa stali základnými kameňmi jeho svetonázoru.

Čo je vôľa k zmyslu, sa jasne ukazuje na pozadí existenciálneho vákuu, ktoré tvorí výrazný kontrast ku zmysluplnému životu. Existenciálne vákuum je hlboký pocit nezmyselnosti života, nedostatku životného obsahu. Človek nevie, čo chce, nevie, prečo žije. Jeho život sprevádza depresia a melanchólia. Tento stav označuje V. Frankl ako noogénnu neurózu (V. Frankl, *Vôľa ke zmyslu, Cesta*, Brno 1994). Existenciálne vákuum je výsledkom redukcionizmu, intelektuálneho postoja, ktorý prostredníctvom myšlienkového schémy „...nič než...“ schopný spoľahlivo rozložiť, doslova atomizovať celý ľudský život a svet okolo na mrak zložený z prachových častíc. Podľa tohto postoja je ľudský život nič iné než biologický život. Biologický život nie je nič než spaľovanie a oxidácia. Láska nie je nič než sex. Sex nie je nič než chemická reakcia. Osoba nie je nič než objekt. Ľudská psychika nie je nič než hromada pudov a reakcií. A tak sa dá pokračovať donekonečna.

Niet prosto ničoho a nikoho, čo by mohlo odolať tomuto rozkladnému procesu. Výsledkom práce tohto nekompromisne analytického ducha je svet, v ktorom niet žiadneho

celku, kde chýbajú vzťahy a akýkoľvek súvis. Po pôvodne celostnom svete ostal iba mrak prachových zrníček. Realita mizne a spolu s ňou aj ľudská duša, ktorá medzi prachovými zrnkami márne hľadá odpoveď na otázku o zmysle života.

Redukcionizmus ako základný intelektuálny postoj je indoktrinovaný do celej západnej kultúry. S redukcionizmom spojený pocit existenciálneho vákuu sa začal šíriť v intelektuálnych dobre situovaných vrstvách spoločnosti. Prví pacienti V. Frankla pochádzali z ex-

Vôľa k zmyslu

trémne, nezmyselne, ba až nemorálne bohatých kruhov americkej spoločnosti. V rýchlo sa globalizujúcej spoločnosti sa šíri po celom svete. Cynický postoj k svetu a životu, všetko zahŕňajúci šedivý mrak melanchólie, to je moderný modus vivendi. Človek trpiaci noogénnou neurózou, vytrhnutý zo všetkých vzťahov a súvisu so svetom sa prepadáva do samoty egoizmu. Zaujímam sa len o seba samého a o svoju psychickú chorobu. Nežije však život, ktorý by sa dal nazvať prázdny v plnom slova zmysle. Žije život plný závislostí, depresii a samovrážd. Závislostí akoby rýchlo zapĺňali uprázdnené miesta po vzťahoch k ľuďom a svetu zničených redukcionizmom. Spektrum závislostí zdá sa neobmedzené, dnes je možné stať sa závislým od hocičoho...

Jestvuje však aj iný modus vivendi, iný spôsob ľudského bytia. Je to bytie založené na vôli k zmyslu. Zmysel ľudského života sa začne objavovať v momente obrátenia, meta-noje, keď človek prestane hľadať zmysel svojej existencie v sebe samom a svoj záujem obráti k svetu, ktorý ho obklopuje. Vôľa k zmyslu

sa prejavuje ako sebatranscendencia, ako vôľa, ktorá odkazuje človeka za jeho hranice, smerom k niečomu alebo niekomu, čo nie je on sám, čo je iné, celkom iné. (Význam radikálnej inakosti sa objavuje ako kľúčový rozdiel medzi profánnym a sakrálnym svetom v diele M. Eliadeho.) Po obrátení, po seba prekročení sa človek stáva sám sebou prostredníctvom vecí a bytostí, na ktoré sa vzťahuje, ktorých sa ujíma, ktoré oslovuje. Vôľa k zmyslu ako proces seba-prekročenia situuje človeka do širokej, stále sa rozrastajúcej siete vzťahov a väzieb k neživej a

živej prírode, k ľuďom a duchovným bytostiam. Táto otvorenosť je podstatným aspektom ľudskej prirodzenosti a meradlom psychickej normality.

Sieť vzťahov k okolitému svetu, ktorá sa seba prekročením začína vytvárať, je pestrá a bohatá, nie však chaotická. Vôľa k zmyslu, ktorá túto sieť buduje, má črty tvarového správania. Sieť vzťahov je organizovaná tak, aby sa stala dačím, čo možno nazvať „apologia pro vita sua“. Aby bola ospravedlnením, obhajobou zvoleného spôsobu života. Človek spriadajúci si sieť vzťahov ku svetu sa správa tak, ako keby bol - ako hovorí Hans Urs von Balthasar (*Sila kresťanskej nádeje, Velehrad* 1995) - pod súdom. Správa sa ako v situácii, keď mu dakto vysokopostavený kladie ťažké otázky, volajúc ho na zodpovednosť.

Nástrojom, ktorým sa „apologia pro vita sua“ tvorí a formuje, je svedomie, podľa V. Frankla splnomocnenec Boha. Svedomie má hlas tichý, naliehavý. Peter Lippert, keď sa ústami Jóba pokúšal hovoriť s Bohom, mal pocit, že sa naňho z diaľky díva tvár nie-

koho. Svedomie otvára zvláštny, paradoxný dialóg. Je to síce moje svedomie, no hlas, ktorý ma oslovuje pochádza od niekoho iného, zo zdroja, ktorým nie som ja sám. Hoci sa rozprávam akoby sám so sebou, vstupuje do tohto dialógu jemne, ticho, ale sebavedome aj niekto iný. Hovorí tak, ako rozpráva ten, kto má moc. Paradoxný, imanentný a zároveň transcendentný ráz svedomia je neprehľadateľný.

Ktosi, hlas a tvár kohosi sa vynára z hĺbok. Nikto vystupuje z tmavej hlbiny podvedomia do svetla, či presnejšie ešte iba do pološera vedomia. Stáva sa naším hermeneutickým pozadím, tichým, iba implicitne artikulovaným predpokladom vo vzťahu, ku ktorému však robíme všetky existenciálne vážne rozhodnutia, naša „apologia pro vita sua“ sa tká na tejto osnove. Tajomná tvár vynárajúca sa z hlbiny ostáva však mimo jasného svetla nášho zorného poľa. Nie je z nášho, nie je „z tohto sveta“, stojí na jeho prahu, trvalo voči nemu transcendentná. Prítomná je ako dačo trvalo hľadané. Sme v neustále hmlistom, nejasne uvedenom, ale napriek tomu trvalo intencionálnom, zacielenom vzťahu k tejto tajomnej hlbine, ktorú V. Frankl nazýva nevedomeným Bohom (V. E. Frankl, *Nevedomený Boh, Lúč*, 2005).

Existenciálna analýza empiricky dokázala prítomnosť nevedomeného Boha v podvedomí človeka, a to bez ohľadu na jeho vedome vyjadrovaný názor, bez ohľadu na to, či sa považuje za veriaceho, alebo ateistu. Nejasne artikulovaná, hmlistá, ale nepochybniteľná predstava Boha hlboko v jadre ľudskej existencie.

Logoterapia je terapeutická prax, ktorá vychádza z výsledkov existenciálnej analýzy. Jej cieľom je vyviesť pacienta trpiaceho noogénnou neurózou z prostredia existenciálneho vákuu. Ukázať mu cestu do zmysluplného sveta vzťahov, vzbudiť v ňom driemajúcu vôľu k zmyslu, vôľu k radikálnemu seba prekročeniu.

(Pokračovanie na 2. strane)

JÁN URBÁNEK

Všade okolo nás sa deje akási krivda. Ani ich neviem všetky vymenovať. Mohol by som ten zoznam začať povedzme žonglovaním ušľachtilými pojmami tak, aby výsledok bol presne opačný. Napr. podpora národnostných menšín sa v rukách veľmoci mení na tyranu väčšinových národov. Podobne je to s menšinami sexuálnymi. Kým ešte nedávno, iba pred dvadsiatimi štyrmi rokmi sme sa pohoršovali nad plagátom k istému filmu, ktorý pohoršoval naše náboženské cítenie, dnes sa už v blasfemickom gulášu topíme tak, že nám z neho sotva trčia nosné diery.

Pozdravy

TEODOR KRIŽKA

Svet sa rúha. Svet tancuje na kostiach svätých. Svet premieňa chrámy na kupleraje.

A čo my?

Človek by očakával, ako nás naša viera povolá nasledovať príklady vzorov, ku ktorým sa modliame. Mnohé z nich odovzdali svoj život za svoju vieru. Nie, nechceme nikoho volať, aby predčasne zomieral. Volám iba po tom, aby sme prestali mlčať a prosto dôstojne, sebavedomo, kultivovane, hrdo prednášali sekulárnemu svetu svoje stanoviská. Aby sme upozorňovali na riziká vývoja, ktorým sa ako galopom ubera ľudstvo.

Priam frapuje ľahostajnosť k smrti nevinných. A čožby ľahostajnosť - priam aktívne odobrovanie vraždenia!

To všetko sa začalo pri vzbure. Pri povstaní proti Bohu. Pri odmietnutí Desatora. I pri tom modernom, rafinovanom odmietnutí, ktoré sa prikrýva potrebami súčasného človeka.

Je nad slnko jasné, že ak žena siahne na život svojho plodu, ktorý nosí pod srdcom, vraždí. Vraždí nielen dieťaťko. Vraždí svoju dušu. Vraždí ľudstvo, život ako taký. Zabíja Ábela.

Na Svätopeterskom námestí v Ríme sa nedávno rúhali ultraľavicárky z ukrajinského hnutia Femmen. Áno, tie, ktoré v Kyjeve spílili gréckokatolícky kríž pozdvihnutý na pamiatku umučených komunizmom.

A svet mlčí. Stále a stále sa opakujú ich satanistické výčiny voči kresťanom. Liberálne médiá sveta vydávajú za punkovú hudobnú skupinu Pussy Riot, ktorých hudba začína a končí pri schopnosti udržať v rukách gitaru. Lebo dotyčné osoby nieže nevedia na gitare hrať, ale okrem arogancie a schopnosti svoje perverzity predvádzať na verejnosti, ničím ľudstvo obohatiť nevedia.

Vstupujeme na čiaru. Pred nami je Rubikon. Nikomu nechcem vnucovať nijaké postoje, pretože uznávam slobodu vedomia. Len upozorňujem, že okolo nás hynú kresťania z rúk nepriateľa Krista, ba už kresťania zabíjajú kresťanov, pretože svoj politický egoizmus ako výsledok sofistikovanej manipulácie povýšili nad svoju vieru.

Na Ukrajine sa stal pozdravom výkrik „Sláva Ukrajine! Sláva náci! Sláva herojam!“ Podľa môjho skromného úsudku je však povinnosťou duchovných pripomenúť iný pozdrav: „Sláva Iisusu Christu!“

Vôľa k zmyslu

(Pokračovanie z 1. strany)

Vedieť, že život má zmysel, znamená veriť v Boha, vraví V. Frankl.

Účinnosť logoterapie spočíva v tom, že stavia človeka na miesto, ktoré mu patrí. Robí to prostredníctvom operácie, ktorú V. Frankl nazýva „koperníkovským obratom“. Kdesi hlboko v našom podvedomí je nevykoreniteľná vôľa k zmyslu. Celkom logicky a spontánne sa pýtame. Čo je zmyslom nášho života? S hľadaním odpovede sa však netreba ponáhľať, pretože najskôr sa treba vysporiadať s inými otázkami.

Kto vlastne môže klásť otázku o zmysle života? Kto na túto otázku má odpovedať?

Na prvý pohľad sa všetko zdá celkom jasné, ba triviálne. Sme to predsa my ľudia, čo sa pýtame! A pýtame sa zvláštnym tónom, v ktorom je vyjadrený náš legitímny nárok na jasnú odpoveď. Pýtame sa v presvedčení, že jestvuje dajaká inštancia, možno Boh, ktorý nám dlhuje odpoveď. Keď mlčí, máme dôvod, ba dokonca právo pochybovať o jeho existencii. Nie je to však presne naopak? Netreba tu urobiť onen „koperníkovský obrat“? Sme to predsa my komu je otázka o zmysle ľudského života adresovaná! „Kde si Adam?“ V tejto podobe zaznela predsa už celkom na počiatku. Sme to my, čo máme odpovedať, pretože sme to my, ktorí stojíme pod súdom, ako vravel Hans Urs von Balthasar.

Logoterapia sa snaží presvedčiť ľudí hľadajúcich zmysel života, že všetko závisí len od nich, že oni sami sú si zodpovední, ako sa vysporiadajú s touto otázkou. Závisí to iba na ich slobodnom rozhodnutí aký postoj zaujmú k svetu, ako sa svet okolo nich usporiada, stvárni či nadobudne štruktúru, ktorá bude pre nich zmysluplná.

Logoterapia nemá žiadny hotový, univerzálny návod pre zmysluplný život, nepodáva hotové riešenie, ale ukazuje cestu, metódu, ako sa k riešeniu dostať. Učí to, čo logoterapeutov naučili pacienti, ktorí dokázali žiť zmysluplný život aj v extrémne ťažkých podmienkach, či dokonca tvárou v tvár smrti. Logoterapia je veľmi sebedovomá terapeutická prax, ktorá sa do siete zmysluplných vzťahov pokúša vťahovať aj tragickú triádu zloženú z viny, utrpenie a smrti (V. E. Frankl, Trpiaci človek. Lúč, 2007).

Keď V. Frankl hovorí o vôli k zmyslu, keď logoterapia sa snaží dostať trpiaceho človeka z existenciálneho vakua do zmysluplného života, to všetko sa deje v prísne konkrétnom kontexte „ad personam a ad situationem“. Vždy ide o zmysel konkrétnej osoby v konkrétnej situácii. Je však celkom prirodzené a logické, že na pozadí týchto konkrétnych problémov sa rysuje otázka týkajúca sa absolútneho zmyslu ľudského života, otázka vzťahujúca sa na celok, na prvý a posledný zmysel. Zmysel ľudského života sa prosto vzpiera pominuteľnosti obsiahnutej v každej konkrétnej situácii, v každom konkrétnom ľudskom živote. Táto otázka však naráža na hranicu, za ktorou je ticho, tma, hlbina. Je to sféra Nadzmyslu, pre ľudí síce nedostupná, no nie bez vzťahu k nim. V

tejto súvislosti V. Frankl zaujímavým spôsobom interpretuje proces echolokácie. Loď na mori vysiela zvukové vlny oproti morskému dnu a meria čas, ktorý uplynie, až sa od dna odrazený signál vráti. V závislosti od toho mapuje hĺbku a tvar morského dna. Keby sa signál nevrátil, znamenalo by to, že more nemá dno, že loď sa ocitla nad nekonečnou hĺbkou. Hĺbkou pripomínajúcou starovekú Tiamat, v ktorej sídli život i smrť.

Naša situácia je podobná. Naše existenciálne ťažké otázky adresuje partnerovi, ktorého tušíme kdesi v hĺbke nášho bytia. Zrazu nastane situácia, keď sa dialóg preruší, keď odpoveď neprichádza, keď sa ocitneme na bezodnu hrozivou hĺbkou sami. Naše otázky sa bez odpovede rozplývajú v prázdnom nekonečne. Aj Peter Lippert sa ocitá v podobnej situácii, keď sa v postavení Jóbka pokúša hovoriť s Bohom. V situácii nad bezodnu hĺbkou sa naša reč láme a začína sa podobať jachtaniu. Martin Buber však vraví, že v takejto situácii jedinou adekvátnou formou reči je práve toto jachtanie (M. Buber, Já a Ty, Mladá fronta, Praha 1969). V knihe Trpiaci človek sa V. Frankl pokúša opísať túto situáciu nasledujúcimi výrokmi. „Tušiac, nič netušiac“, tušiac ničotu človek prijíma existenciu Boha. Táto ničota je totiž iba negatív, iba odvrátená strana bytia, „...ty ma uvidíš odzadu. Ale moju tvár nesmie nik vidieť (Ex.33,34)“. „Prechádza popri mne, ja ho však nevidím, keď ide okolo, ani ho nezbadám (Jób. 9,11). Knihu Trpiaci človek uzatvára obraz Jóbka, ktorý si nakoniec dal ruku na ústa a mlčal.

Svet V. Frankla je vážny, jeho myslenie hlboké, neraz ťažkomyselné, akoby zahalené oparom melanchólie. Jeho nevedomený Boh, to je Deus absconditus v plnom význame slova. Boh skrytý a skrývajúci sa. V. Frankl pozná iba túto Božiu tvár. Tvár Boha, ktorý sa zjavuje, nepozná. Nehovorí o teofánii, o procese, ktorý sprevádza celú históriu ľudstva a má kľúčové postavenie v myslení M. Eliadeho a J. Ratzingera, procese, v ktorom spočíva sila kresťanskej nádeje.

K vážnemu, niekedy až melancholickému svetu V. Frankla patrí aj určitá predstava času. Je to čas takmer strnulý, nehybný. Ťažko sa v ňom hľadá výraznejšia dynamika či dokonca dejiny, ktoré sú nosnou kostrou diela M. Eliadeho a J. Ratzingera. Nájdeme v ňom však zvláštny optimizmus minulosti. Budúcnosť, to je spektrum možností. Časť z nich sa neuskutoční, prepadne sa do nebytia, zabudnutia. Druhá časť sa uskutoční. Uskutoční sa však tak, že sa zakonzervuje, petrifikuje vo forme minulosti. Pre V. Frankla najistejšou formou existencie je byť minulým. Vašu minulosť vám nik nevezme, vraví svojim pacientom.

Vedieť, že život má zmysel, znamená veriť v Boha - vraví V. Frankl. Nenecháva nás však na pochybách, že jen to ťažká cesta, cesta uchom ihly, že človek vo svojom najhlbšom rozmere je človekom trpiacim, „homo patiens“.

JÁN URBÁNEK

Liturgický kalendár počas cirkevného roku sleduje aj „pravidelné premeny času.“ Je určite dobrú tradíciu, že začiatkom jesene pri bohoslužbách vzdávame vďaka Bohu za plody zeme. Prinesieme ich aj pred oltár. V tomto roku nás nimi opäť štedro obdarovala Božia prozreteľnosť a добрota. Tvárou k miliónom zomierajúcim od hladu a hladujúcim to nie je samozrejmosťou. Je veru za čo ďakovať. Učili ma: kde sa ďakuje, tam sa aj dostane.

Ježiš má slová večného života. Evanjeliá na viacerých miestach prinášajú analogicky, čoby na kontrolu

farizejov, znalcov Zákona, mužov pánujúcej kňazskej triedy. Od nich samých chce Ježiš počuť slovo o osude zločinných nájomníkov. Čo urobí pán vinice s nimi? Oni mienia: „Zlých bez milosti zahubí a vinicu prenajme iným (Mt 21, 41).“

Vedeli tí predáci národa, že vyniesli ortieľ sami nad sebou a všetkým ľuďom, čo stál za nimi? Pochopili vôbec dosah Ježišovej reči? Veď je to reč o nich! Reč, ktorá už nie je podobnosťou. Ježiš celkom priamo a vecne rozpráva, čo sa v židovskom národe stávalo cez stáročia, i čo sa stane nakoniec. Nastavuje duchovným a svet-

Najt'azšia revolúcia

osobného života, obrazy plodnej zeme. V Pánových podobnenstvách sa viackrát objavuje aj obraz vinice. Už v Starom zákone Boh nie nadarmo nazýva vyvolený ľud svojou vinicou. Obrazom blízkym, zo života. Vinicu, ako ju poznáme, možno nazvať perlou rodickej, človekom kultivovanej zeme. Pre Palestínu, v časoch Pána Ježiša, bola zdrojom radosti, obživy i príjmov.

Ibaže nie vždy, v Božom slove, je vinica témou dajakaj idyllickej reči. Prečo? Lebo s ňou, či okolo nej, sa deje neraz niečo neblahé, ba tragické. V tomto duchu vyznieva známy Izaiášov „spev o vinici“ (por. Iz 5, 1 - 7). Vidí sa mi, v Písme sotva nájdeme iný spev, v kde Božie slovo zaznieva zatrpknutejšie a pochmurnejšie ... Spev o vinici vyznieva napokon ako žalospiev. Spieva v ňom smutne vinohradník, ktorý so všetkou starostlivosťou a láskou vypestoval vinicu. Chránil si ju ako oko v hlave. Žiaľ, v čase vinobrania nedostal od nej očakávané sladké hrozno, lež trpké, nechutné plátky. Jeho smútok prechádza nakoniec do krutých vyhrážok. Zrúca dokonca kamennú ohradu okolo svojej vinice, ktorú postavil na jej ochranu. Potom ju znivočí poľná zver. Odoberie vinicu aj vlahu. Vyschnie a zmizne z povrchu zeme. Premení sa na púšť ... Starozákonný Izaiášov žalospiev je výrečným predobrazom evanjeliových udalostí. Ježiš ho poznal veľmi dobre.

V Evanjeliu podľa sv. Matúša (por. Mt 21, 33 - 43) je vinica dokonca predmetom neúprosneho sporu: na život a na smrť - medzi jej pánom a tými, čo ju dostali iba do prenájmu. Aj ten pán si svoju vinicu vysadil a starostlivo vypestoval. Keď prišiel čas obračiek, oprávnené čakal na ovocie svojich námah. No nadarmo. Nájomníci vinice akoby boli zabudli na majiteľa. Nepoznajú a neuznávajú ho. Sluhov, ktorých k nim vyslal ponižujú, bijú, kameňujú ... Dokonca opakovane. Nakoniec pán vysiela k nim svojho jediného syna v nádeji, že zoči - voči nemu sa spamätajú. Nájomníci však vidia svoju príležitosť: definitívne sa stať majiteľmi vinice. Poznajú zákon bežného práva. Keď umrie jediný dedič, jeho dedičstvo sa stáva majetkom bez pána a patrí prvým, čo sa ho zmocnia. Majiteľovho syna teda vlečú von z vinice a odstraňujú holou vraždou.

Podľa Evanjelistu, Ježiš vyrozprával podobenstvo po svojom slávnostnom vstupe do Jeruzalema a vyčistení chrámu (por. Mt 21, 12-13) od peňazomencov a kupcov. Pred sebou má ľudí z najvyšších kruhov. Duchovných vodcov ľudu i jeho politických elity:

ským vodcom národa pred oči kus skutočných dejín Božieho vyvoleného ľudu. Boh k nemu vysiela svojich poslov, prorokov, aby upozorňovali na omyly a poblúdenia. Karhali za priestupky a vyhrážali mu aj trestami. Tých vodcovia ľudu toľko ráz zneuctili, prenasledovali, ukameňovali ... Mocnári nad Božím ľudom - zabúdali, že sú iba nájomníkmi! Správali sa akoby boli neobmedzenými páni; a stávali sa tak diktátormi. Teraz sa dejiny židovského ľudu chýlia k uzáveru. Bude neslávny, tragický. Jeho vodcovia sa chystajú k najšialenejšiemu a najzločinnejšiemu činu. V osobe Ježiša z Nazaretu, Boh posla k nim svojho Syna v nádeji: jeho sa neodvážia odmietnuť. Na jeho výzvu dajú Bohu, čo si žiada! Nadarmo. Vodcovia ľudu ho vyhodia z vinice. Vylúčia z národa ako zločincov. Vyvedú za mesto, na Kalváriu, a tam usmrčia. Potom už oni sami budú zvrchovanými páni. Myslia si: „Boží ľud patrí nám!“ Ježiš v podobnenstve celkom priamo stavia pred oči ich zlobu. Tragiku toho, čo sa už rozhodli urobiť. Je to jeho posledné varovanie. Najdôraznejšie zo všetkých doterajších. Alebo je to už predpoveď toho čo príde a čo už nastáva?

Ako a v akom smere sa zdá vhodné aplikovať aktuálne Ježišove podobenstvo? Je mimoriadne priame a vecné. Nechce nič zahaľovať. Nič predkladať v pekných obaloch. Hovorí o Božom pláne spásy, vyvolenom národe a vladároch nad ním. Reč, ktorá posmeľuje, aby sme ju dnes vnímali s myšlienkou na náš národ a na jeho „vládárov“. Pripomína si dvadsaťpäť rokov od pádu Berlinského múru a tzv. Veľkej Zamatovej Novembrovej Revolúcie. Zaiste nebude ťažko premietnuť do Ježišovho podobenstva, čo sa v našom národnom spoločenstve udialo v desaťročiach zločinkej komunistickej totality. Istý druh vladárov sa vtedy dostal k moci riadiť osudy nášho ľudu. Tí však veľmi skoro zabudli, že sú iba nájomcami - Toho, ktorý je jediným zvrchovaným pánom nad všetkým a všetkými. Najprvším prameňom i každej moci na tomto svete. Boha nielenže zamlčali, lež otvorene popierali, odmietali. Hej, do slova a do písma bojovali proti nemu. Pred nimi takí sa zjavovali takí, ktorí upozorňovali na ich omyly a poblúdenia. Neohrozene im vyčítali ich šialenstvo a zločiny. Proroci tých čias. Končili v žalároch, pracovných táboroch, v ústavoch pre psychologických pacientov ... Ťažko diskriminovaní a vylúčení zo spoločnosti. Nie jedného z nich umlčali navždy ...! Je-

žiša Krista, Božieho Syna, usmrcovali v duši národa a jednotlivcov všetkými prostriedkami propagandy. Bolo by trestuhodné, keby sme my, i budúce generácie, na tieto zločiny a teror komunistickej diktatúry zabudli! Treba o nich hovoriť otvorene aj dnes, aby sa tieto zverstvá už nikdy viac neopakovali! Tak sa chceli stať vtedajší potentáti jedinými majiteľmi toho, čo im vôbec nepatrielo. Stávali sa čím ďalej tým viac despotami. Boh je najmocnejším a najnebezpečnejším protivníkom všetkých diktátorov. Aj tých dnešných. Preto musí navždy zmiznúť z dohľadu. No aj konečný ortiel tých vtedajších mocnárov možno vidieť zobrazený v rozsudku nad svojvoľnými najomníkmi v Ježišovej reči: Keď príde pán vinice, tých zločincov zahubí a vinicu dá iným. Tragédie a vláda bezprávia, ktoré sa udiali v našom národnom spoločenstve - stane sa to ešte raz? Dopustíme to? Dnes, dvadsaťpäť rokov od čiastočnej zmeny spoločensko - politických pomerov v roku 1989 mnohí tvrdia: „iba páni sa vymenili“ a „majetky prerozdělili.“ Nepriđe ľahko rozprávať, že aj mnohí terajší vládnici sú iba najomníkmi čohosi, čo im nepatrí ako výlučné vlastníctvo predátorom; že nad nimi stojí ktosi, komu sú zodpovední za ich konanie a kto od nich očakáva ovocie dobra. Nie panovanie, vládnutie, zneužívanie moci a tvorbu privilégií, lež službu všetkým občanom. Poctivú službu! Na to však treba ešte jednu - skutočnú revolúciu - revolúciu srdca. Nestačí verbálne šermovanie jazykom, očakávajú sa konkrétne činy! Je na každom z nás, aby sme „vedeli rozoznávať znaky času“. Nedopustili, že sa nám opäť raz nanútia vládnici predpisujúci model života bez nemenných hodnôt, daných Bohom. Potentáti, ktorí pod rúškom demokracie, plurality, či tolerancie - Boha v nijakej podobe, nijakým spôsobom nevidia nad sebou; ani v hlase ich vlastného svedomia, ani v hlbokých potrebách a túžbach národa? Služobníci moci, ktorí sa budú čím ďalej tým viac cítiť zvrchovanými mocipánmi a dajú sa na cestu diktátorov? Despoti, ktorí napokon, v dôsledku ich základných pomýlení, zvrhnú so sebou do záhuby aj veľkú časť národa? Kiežby era takýchto vládnarov patrila na smetisko dejín!

Ježišovu reč o vinici sme aplikovali na iných. Nech prvšia reč o nej je slovom pre nás samých. Boh v nej spieval žalostnú pieseň o vinici svojho vyvoleného národa. Akú pieseň by spieval o vinici, ktorou som ja? Určite aj do nej Boh vložil všetku svoju starostlivosť a lásku. Vysadil ju do dobrej pôdy Cirkvi. Ohradil bezpečným múrom svojich poučení, príkazov a svojej milosti. Nezabudol ani na vežu, z ktorej ju možno strážiť: po boku mi stoja tí, čo ohlasujú Božie slovo, ochotní ma bratsky s láskou napomenúť a povzbudiť. Nechýba v nej ani lis na bezprostredné spracovanie hrozna - som schopný vykonať vo svete dačo zjavne dobrého? Aké plody prinášam, keď prichádza čas oberačky? Sladké hrozná alebo bezcenné plánky? Žijem len sebe? Žijem pre dačo, čo má zmysel? V čom je aspoň kúštičok zmyslu, alebo všetko v mojom živote beží akoby do prázdna? Boh vo svojej láske ma obdaroval slobodou, ale aj osobnou zodpovednosťou. Svätý Pavol píše: „Sme Božou rolou, ktorú sami obrábame“ (1 Kor 3,9). Boh očakáva, že budem úrodnou rolou, úrodnou vinicou. Jeho prosme: Bože, Pán vinice mojej duše, nechcem, aby si raz sám musel zboriť všetko, čo si z lásky okolo nej vybudoval, aby si jej raz odoprel všetku vlahu. Uchovaj vždy svoju ochrannú ruku nad ňou!

Mons. RUDOLF MASLÁK

Ukrajinská kríza, jej vznik, dnešný drastický priebeh, vedúci do faktickej ukrajinskej občianskej vojny, je veľkou morálnou a politicko-ekonomickou prehrou Európskej únie a hlavne jej členov, vrátane Slovenskej republiky. Podpora súčasných „ukrajinských strán vojny“, ktorí bez váhania bombardujú vlastným civilistov zároveň znamená tiež podporu zachovania faktickej vlády oligarchov na Ukrajine. Európska únia zaujala svojou ukrajinskou politikou úplne pokrytecký postoj k etickým ideálom z ktorých kedysi vznikla a dlhodobo čerpala a stala sa inštitúciou bez morálnej integrity. Zástupcovia Európskej únie sa predčasom pokúšali, nie celkom premyslene, nehľadiac na predpokladané dôsledky a v rozpore so svojimi dlhodobými strategickými záujmami, minimálne hospodársky jednostranne ovládnuť Ukrajinu v zjavnej snahe rozšíriť spotrebiteľskú, odbytovú a surovinovú oblasť pre najväčšie európske ekonomiky a zároveň oslabiť geostrategickú pozíciu Ruska. Nemali ani záujem o kompromisnú dohodu s Ruskom. Fakticky však obhajovali geostrategické záujmy USA, ktoré sú skutočným pôvodcom a hlavným strojcom súčasných dramatických ukrajinských udalostí.

Západní iniciátori ukrajinských udalostí sa výrazne inšpirovali myšlienkou bývalého nemeckého „železného“ kancelára Bismarcka. „Mohutnosť Ruska môže byť podkopaná len jeho oddelením od Ukrajiny. Je treba nielen Ukrajinu oddeliť, ale predovšetkým postaviť ju proti Rusku, národ rozdeliť na dve časti a potom sa len dívať, ako brat vraždí brata. Preto musíme nájsť a vychovať zradcov z prostredia ukrajinskej nacionalistickej elity a s ich pomocou zmeniť uvažovanie jednej časti veľkého národa až do toho štádia, kedy bude nenávidieť všetko ruské. Všetko ostatné je len otázkou času“. Pokiaľ sledujeme doterajší ukrajinský vývoj západní iniciátori postupujú v intenciiach slov tohto významného nemeckého politika 19. storočia. Príčinou vzniku takejto situácie je skutočnosť, že USA geopoliticky potrebujú prerušiť dlhoročné zblížovanie EÚ (hlavne Nemecka) a Ruska, aktivizovať upadajúce NATO a neskôr vysunúť svoje (proti)raketové, či radarové systémy na Ukrajinu, teda do blízkosti centrálnych oblastí Ruska a do budúcnosti obmedziť ruské možnosti efektívneho použitia ruských odvetných (odstraňujúcich) jadrových prostriedkov. Vznikla by podobná teritoriálno-mocenskú situáciu ako keď Nemecko a Rakúsko v roku 1918 diktovali Rusku Brest-litovský mier.

Predstavitelia Európskej únie však akosi precenili vlastné sily a možnosti, pričom ani nehľadeli na záujmy mnohých svojich členov. V praxi by malo potencionálne hospodársko-politické ovládnutie Ukrajiny zo strany západu rôzne dôsledky a to nie vždy pozitívne. Napríklad z hľadiska Slovenska to môže v budúcnosti vyvolať následný presun spotrebiteľského priemyslu, vrátane (po čase aj) automobiliek na východ od hraníc Slovenska. Naopak Slovensko môže byť prosperujúce a zaujímavé pre investorov hlavne v prípade viacerých harmonických vzťahoch Ukrajiny a Ruska s využitím Slovenska ako výhodného vývozného a tranzitného priestoru pre investorov vyvážajúcich hlavne do Ruska. Zároveň dobré rusko-ukrajinské vzťahy majú pozitívny a reálny vplyv na slovenský podnikateľský rozvoj, rast zamestnanosti a využitie nárastu po-

BRUNO ČANÁDY

Impérium vracia úder

platkov z prepravnej plynovej kapacity Slovenska.

Je v záujme Slovenska a jeho investorov budovať základne pre obchod s Ruskom na východných hraniciach Európskej únie. Prehľbovanie disharmónie vzťahov Ruska a Ukrajina sa bezprostredne a negatívne dotýka budúcich ekonomických perspektív Slovenska. Pre Slovenskú republiku a jej občanov by bola jednoznačne najlepšou správou - dobré rusko-ukrajinské vzťahy.

Agresívna politika USA a EÚ proti rusko-ukrajinskému zblíženiu znamená v praxi okrem iného nielen obmedzovanie slovenských prepravných plynových kapacít s príslušnými finančnými dôsledkami, ale hlavne stratu záujmu investorov o Slovensko resp. o východnú časť Európskej únie na hraniciach novej studenej ekonomickej vojny. Investori nemajú záujem ekonomicky investovať do krajín, ktoré sa nachádzajú na hranici novej železnej opony. V súčasnosti sa sankčnou politikou premyslene pretrhávajú dlhoročné ekonomicko-politické väzby EÚ-Rusko. Navyše dodajme, že lacnejšia ukrajinská produkcia vyvážaná do EÚ môže časom prevalcovať slovenských výrobcov, nakoľko bude môcť Ukrajina po čase bezcolne dodávať tovar do štátov EÚ.

Zhoršené vzťahy s Ruskom sa prejavia tiež v nevyočítateľných dodávkach ruského plynu, ropy a iných komodít prechádzajúce cez nepokojnú a nestabilnú Ukrajinu, alebo čo znej v budúcnosti zostane. Občianska vojna na Ukrajine môže vyvolať do budúcnosti tiež nápor utečencov nielen na našich východných hraniciach. Antiruské ekonomické sankcie EÚ (a ruské protisankcie) a postavenie Slovenska na hranici novej studenej vojny bude mať pre Slovenskú republiku devastáčny nielen ekonomický dôsledky.

Súčasná špička EÚ vlastne hrajú „v amerických politických dresoch“, proti záujmom Slovenska a viacerých členov Európskej únie. Musíme v záujme komplexnosti pohľadu dodať, že bývalý predstaviteľ Európskej únie (a to samotný bývalý predseda Európskej komisie) bol pôvodne maoistom. Ak k nemu priradíme aj bývalú aktívnu funkcionárku bývalej mládežníckej komunistickej organizácie a dnes dôležitú nemeckú kancelárku, tak minulosť spoluformuje súčasnosť možno viac ako si myslíme. Aktuálnu protiruskú sankčnú politiku Európskej únie dôrazne kritizujú aj bývalí nemeckí kancelári Kohl a Schröder.

Podľa nemeckého exkancelára Helmuta Kohla súčasná snaha západu o izoláciu Ruska ma zásadné riziko. „Západ, rovnako Rusko a Ukrajina musia byť opatrní, aby sme nestratili všetko to, čo sme predtým dosiahli“ zdôrazňuje nemecký bývalý kancelár - inak zjednotiteľ Nemecka. Dodajme, že iniciátori snáh o izoláciu (a potrestanie) Ruska, či už Barroso, Merkelová, ale i ďalší bývalí a súčasní predstavitelia Európskej únie, žiaľ už na Ukrajine neobhajovali resp. neobhajujú ani skutočné záujmy

Európskej únie ani jej členských štátov. Obhajujú prevážne americké záujmy, ktoré dôrazne odmietajú zblížovanie Európskej únie a Ruska, hlavne v ekonomickej, politickej a v geostrategickej oblasti. USA chcú vyvolať bariéru v zblížovaní EÚ a Ruska s tým, že na rozdiel od USA za to ekonomicky výhradne zaplatí Európska únia a hlavne jej členské štáty, vrátane Slovenska. Takáto súčasná „európska de facto protieurópska politika EÚ“ len vytvára predpoklady pre snahu USA na rozširovanie NATO na východ, rast vojenských výdavkov (viď. nákupy drahých dopravných vojenských lietadiel na Slovensku), ale všetko to na úkor minimálne ekonomických európskych záujmov.

Keďže budúce rozhodujúce geostrategické záujmy USA nebudú v Európe, ale v Pacifiku, tak je otázkou, či z toho vyplývajúce zblížovanie Číny a Ruska je v dlhodobom strategickom záujme samotných USA, ktoré bude v budúcich desaťročiach jednoznačne preferovať Pacifik pred Európou. Takáto politika vrhá Rusko do náručia Číny, čo nie je v záujme samotného Ruska, ale ani z hľadiska dlhodobých západných záujmov. Nakoniec to dlhodobo a strategicky hlavne poškodí Európsku úniu, vrátane Slovenska. Nielen predpokladanou budúcou vyššou cenou plynu v Európe, keďže perspektívne Rusko presmeruje časť svojich zdrojov plynu do Číny a iné neruské plynové zdroje budú rádovo drahšie. Tým EÚ a Slovensko si oslabí celosvetovú konkurenčnú schopnosť aj vďaka budúcej drahejšej energii a obmedzeniu vývozných kapacít na ruskom trhu. Pokračujúce obmedzenia vo vývoze tovaru a technológii do Ruska, nielen z Nemecka, ale i zo Slovenska budú mať negatívne ekonomické dôsledky, vrátane vyprázdnenia ruského trhu pre neeurópsku konkurenciu. Skôr sa s tým však vysporiada bohaté Nemecko, ako chudobné Slovensko a iné stredoeurópske krajiny, ktoré na protirusku sankčnú politiku doplatia najviac. Na margo tých čo hovoria o potrebe prehĺbenia spoločnej zahraničnej politiky Európskej únie, tak zahraničnopolitický zámer EÚ zrealizovaný na Ukrajine v roku 2014 výrazne diskredituje súčasnú zahraničnú politiku EÚ, čo dokladá len nekompetentnú, nesamostatnú a proamerickú zahraničnú politiku Európskej únie a to dokonca v rozpore so samotnými racionálnymi európskymi záujmami a záujmami jej členských štátov, vrátane Slovenskej republiky. Takto EÚ a Slovensko oslabuje svoj rusky odbyt tovaru, zdrážuje svoje energetické zdroje a výrazne oslabuje svoj ekonomický rast. Podpora ukrajinského vládného bombardovania civilistov na východnej Ukrajine znamená, že EÚ možno definitívne opustili základné etické hodnoty na , ktorých vzniklo. Takto sa dnešný establišment EÚ, vrátane súčasných politikov typu Merkelovej a spol. môžu stať celkom paradoxne hrobárom budúcnosti EÚ a integrovanej Európy.

Tiež po takýchto skúsenostiach a v prizme ukrajinských udalostí sa

môže rozširovanie právomoci nadnárodných orgánov Európskej únie mať zničujúce dôsledky pre budúcu európsku spoločnú zahraničnú politiku doslova v priamom prenose. Ukrajinské udalosti predstavuje flagrantné a totálne zlyhanie zahraničnej služby EÚ. Súčasná medzinárodnopolitická situácia a ukrajinská kríza (a predtým dodnes trvajúca trebárs líbyjská a sýrska kríza) dokladá, že občanmi priamo nevolení predstavitelia Európskej únie (Európskej komisie) a to bez priameho mandátu občanov postupujú nielen nekompetentne, ale podrývajú vlastné záujmy členských štátov Európskej únie a ich občanov a podstatu európskych hodnôt.

Dnes reálne sa najväčšími spojencami Európskej únie (a hlavne USA) stali ukrajinskí oligarchovia, čo znamená, že špičky EÚ rezignovali na akékoľvek demokraticko-morálne kritériá. Prečo sme napríklad ani v náznaku nepočuli, že Európska únia bude iniciovať „organizovať“ a priamo poskytovať humanitnú pomoc civilistom v Donbase postihnutým občianskou vojnou. To ani náhodou skôr počujeme tichú podporu vojenského bombardovania. Počujeme nanajvýš o potrebe dôsledne strážiť východné hranice s Ruskom bez zmienky o nutnosti priamej pomoci postihnutým civilistom, ktorým Kyjev zámerne nevypláca dôchodky, zadržuje ich bankové úspory a ničí prívody vody a tepla do ich bytov. Akoby Kyjev a Brusel spoločne uvažovali, že čím horšie, tým lepšie. O humanitnej pomoci na juhovýchod Ukrajiny ani slovo z EÚ, žiaľ ani od oficiálnych inštitúcií Slovenskej republiky. Veď, keď si povstali nech si len hladujú, nech žijú bez strechy nad hlavou a nestážujú si na vládne bombardovanie trebárs fosforovými bombami. Kde sú však toľké roky omieľané všeludské hodnoty a ich ochrana zo strany EÚ a USA. Dnes ukrajinskí oligarchovia z ktorých vyšli dnešní mocní tejto krajiny, vrátane ukrajinského prezidenta sú najlepšie priatelia západu. O to viac v tejto súvislosti chápeme účelové pozadie tzv. európsko-atlantického dlhoročného tolerantného postoja k oligarchom na Balkáne, takpovediac „narkobarónom a predajcom ľudských orgánov“ v Koso-ve, oligarchom v strednej Európe a inde. Treba povedať, že USA a zástupcovia Európskej únie majú dva diametrálne rozdielne demokratické a morálne štandardy s ohľadom nielen ukrajinských udalostí. Podľa demokratických kritérií a zásad zdravého rozumu je kyjevský Majdan so západnou výraznou a preukázanou finančnou a politickou podporou len mocenským a málo demokratickým podujatím.

Podľa americkej námestníčky ministerstva zahraničných vecí bola poskytnutá podpora príprave a priebehu Majdanu vo výške 5 miliárd dolárov. Bola to de facto podpora prípravy realizovaného štátneho prevratu. Ale následná poprevratová strelba a upaľovanie ľudí ako predčasom v ukrajinskej Ode-ze zo strany vtedajších organizátorov (časti ukrajinských oli-

garchov), či strelba z raketometov ukrajinskej armády na civilné sídliska (bytové domy, nemocnice, školy...) a civilných obyvateľov v Donbase doslova v priamom televíznom prenose je pre USA a EÚ len bezvýznamná epizóda - nestojaca za kritický komentár. Tiež objavované hromadné hroby civilistov v Donbase neustále pribúdajú. EÚ a USA naďalej len mlčia a zamieňajú si kto sú objavované civilné obeť a kto je ich vrah, či terorista vo vojenskej vládnej uniforme. A to už ide o jednoznačné, principiálne a neodpuštilné morálne zlyhanie.

Treba zdôrazniť, že proukrajinská podpora zo strany USA a EÚ sleduje faktickú podporu a upevnenia moci ukrajinských oligarchov dlhoročne spojených s krvou a mafianskymi koreňmi svojho materiálneho bohatstva. To USA a EÚ vôbec nevedia. Im ide len o upevnenie moci svojich politických bábov. Ak napríklad v Charkove vyjdú protestujúci na ulicu, tak okamžite sa vynoria „polovojenské gardy“ (financované oligarchami) s automatmi na obrnených transportéroch, aby si kritický prejav slobodnej vôle nabudúce každý dobre rozmyslel. Nepripomína to Nemecko z roku 1933. To s demokraciou nemá nič spoločné, je to prejav obyčajnej totality. Zásady morálky, spravodlivej politiky a ochrany záujmov radových obyvateľov Ukrajiny nie sú pre USA a EÚ už vôbec dôležité.

Politika USA a predstaviteľov EÚ voči ukrajinským udalostiam je vlastne len obyčajné pokrytectvo na úrovni pokrytectva vlád východných satelitov pred rokom 1989. Žiaľ, USA a EÚ už svojou nielen ukrajinskou politikou stratili akýkoľvek morálny kredit a stali sa spoluzodpovednými za krv a slzy na dnešnej Ukrajine a nielen tam (pozri Irak, Líbya, Sýria a i.). Ak to má byť úloha zahraničnej politiky EÚ, tak nás Boh ochraňuje pred takouto Európskou úniou s jednotnými zahranično-politickými právomocami. Nehovoriac o ďalšom pripravovanom rozšírení právomoci Európskej únie.

Racionálne uvažujúci občania žiadajú opak a požadujú - dôsledne nie - presunu právomoci na Brusel, ale naopak schvaľujú spätný presun právomoci z Bruselu na národné štáty. Ak budeme v Európe, vrátane Slovenska o pár rokov platiť za plyn a energie oveľa viac ako dnes a zároveň Slovensko bude na periférii EÚ na hranici novej studenej ekonomickej vojny, ktorým sa vyhýbajú investori, tak to bude dôsledok dnešnej nezodpovednej a nekompetentnej politiky špičiek Európskej únie (a dnešného alibistického súhlasu Slovenska s takouto politikou). A to nebudeme len platiť budúcich ukrajinských utečencov z občianskej vojny. Ukrajina je v ekonomickom bankrote a v štátno-politickom rozvrate. Kto však bude platiť plyn pre 45 miliónov obyvateľov Ukrajiny? A kto bude platiť náklady na ukrajinskú armádu, políciu, zdravotníctvo, nezamestnaných, ukrajinských dôchodcov...? Asi nie bankrotujúci ukrajinský štát, ale EÚ s podielom Slovenska.

To treba dnes otvorene povedať.

Politika Európskej únie nám vytvári finančný účet, ktorí budeme platiť. Tento účet nebude jednorazový, ale dlhodobější. Bez ohľadu na strategicko-politické aspekty, tak bývalé vedenie Európskej únie od Barosa cez Ashtonovú až po nemeckú Merkelovú stratili svojou ukrajinskou politikou chrániacou politiku odeských podpaľáčov horiacich ľudí, či ukra-

jinskú strelbu z raketometov na obytné domy, nemocnice a školy v Donbase a podporou ukrajinských oligarchov aj morálny kredit. Bombardovanie civilných štvrtí na východnej Ukrajine, zámerné ničenie donbaskej infraštruktúry a (polo)totalitné metódy na Ukrajine s tichou podporou špičiek EÚ znamená, že EÚ rezignovala na princípy na ktorých vznikla samotná Európska únia. Je otázkou, či je v rozpore s vyšším morálnym princípom podporovať takúto politiku únie zo strany Slovenska, alebo hľadať samostatne riešenie napríklad slovenským iniciovaním summitu EÚ-Rusko v Bratislave. V opačnom prípade je tu naša spoluzodpovednosť za smrť nevinných civilistov. Je tu istá podobnosť i s bývalým juhoslovanským scenárom, kde platili iné kritéria pre „neslovanské“ Kosovo a iné pre slovenský Krym. A samostatnosť Kosova to bol prvý zdrvivý úder medzinárodnému právu a európskej geopolitickej stabilite z ktorej sme sa ešte nespamätali. Krym je len dôsledkom Kosova. Oslabenie princípu suverenity štátov a medzinárodného práva je jednoznačne zlá správa pre Slovenskú republiku. Morálny kredit USA po minulých skúsenostiach z Iraku, Afganistanu, Srbska, Líbye, či Sýrie a dnes i EÚ je tiež veľmi slabý. Zdá sa, že Majdan a ukrajinské vládne štruktúry sú formované mafianskymi oligarchami, ktorí stále ovládajú mocensky Ukrajinu a v pozadí s podporou západných (hlavne amerických) tajných služieb. Predčasom organizátorov kyjevského Majdanu pripravovali a cvičili v členských štátoch EÚ (uvádza sa Poľsko a Litva), zabezpečovali ich činnosť transférom niekoľkých miliárd dolárov, politickým krytím a to priamym organizovaním kyjevského štátneho prevratu voči demokraticky zvolenému vtedajšiemu prezidentovi s ktorým ministri zahraničných vecí Nemecka, Francúzska a Poľska podpisovali dokumenty, ktoré na druhý deň z ich strany už neplatili. Totalitné prístupy novej ukrajinskej moci sa spojili s následnými represiami na juhovýchode Ukrajiny vedúce k občianskej vojne. Všetko s bruselským politickým krytím. Takzvanú protiteroristickú vládnú operáciu na východnej Ukrajine, hlavne proti civilistom, možno nazvať skôr ako „protiteroristickú operáciu teroristickými prostriedkami zo strany skutočných teroristov“.

Ak sa chcú niektorí slovenskí predstavitelia aktívne podieľať na takejto nemorálnej podpore, dnes už aj doslova antislovanskej politike, konajú v priamom rozpore s minimálne slovenskými ekonomickými a politickými záujmami, navyše bez štipky morálnosti a politickej prezieravosti. Tak, ako sa Kosovo zopakovalo na Kryme, tak kyjevský Majdan sa môže zopakovať nielen na Ukrajine, ale časom nespokojní obyvateľmi vytvoria euromajdany aj v rámci niektorých hlavných miest štátov EÚ. Vytiahnuť džina s fľaše sa často nevypláca. Určite môže byť zaujímavý raz nejaký bruselský euromajdan. Preto nikdy nehovorme nikdy... Všetko sa už nejaký bruselský oligarcha nájde...

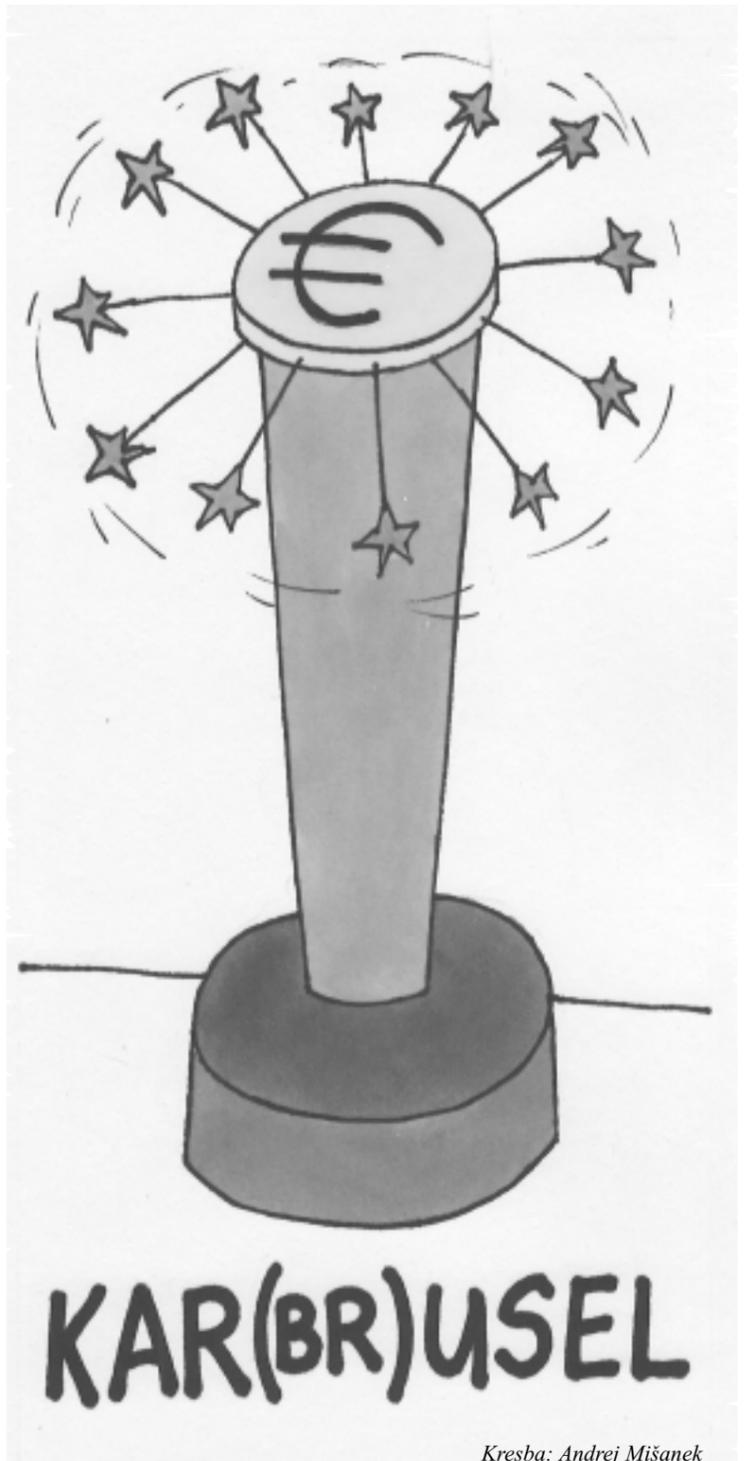
Na súčasné postavenie Ruska môže niekto hľadiť, že po období, kde Rusko v minulosti žiadalo len základný rešpekt od USA, tak budúcnosť môže znamenať aj obrazne, tak trochu filmovo, že doslova „impérium vracia úder“ v dnešnom mnohopolárnom svete a na prahu možno ďalšej globálnej ekonomickej krízy. Ako vidieť ekonomická kríza a dnešná ukrajinská kríza je v neposlednom rade

krízou morálnou a hodnotovou. Mocenské prostriedky, pokiaľ sa už neopierajú o skutočné hodnoty majú len obmedzené trvanie a dosah. To si musí uvedomiť aj EÚ skôr než bude neskoro. Nielen ukrajinskými udalosťami postupne stráca vlastnú legitimitnosť, hodnotovú výbavu, kompetenčnú spôsobilosť, kde „štrnganie“ protiruskými sankciami je viac prejavom bezradnosti, slabosti a nedostatku samostatného rozhodovania a je dôsledkom akéhosi pokračujúceho zahraničnopolitického protektorátu USA.

Zdá sa, že samotná Európska únia musí v mene budúceho prežitia sa zásadne vnútorne a navonok zmeniť. Návrhy francúzskeho exprezidenta Sarkozyho prišli so snahou o vytvorenie akejsi Nemecko-Francúzskej únie v EÚ a je doplnený o pre nás dôležitý Sarkozyho návrh zrušiť polovicu kompetencii Bruselu a preniesť ich na národné vlády resp. členské štáty. Pod takýto návrh by sa mala podpísať aj Slovenská republika. Vývoj v rámci EÚ môže nadobudnúť do budúcnosti zaujímavé smery. Zároveň stále hrozí návrat ekonomickej krízy, odchod V. Británie z EÚ a prehĺbenie krízy, či totalná destabilizácia Blízkeho východu zo svojimi zásobami energií. Zdá sa, že iniciátorom zmien z dôležitých štátov EÚ bude skôr ako Nemecko napríklad Francúzsko s výraznými ekonomickými ťažkosťami, kde možno politicky postupne nadobúda prevahu politický smer žiadajúci presun časti právomoci Európskej únie na členské štáty s možnosťou budúceho vzniku nielen Francúzsko-Nemeckej únie v rámci EÚ, ale tiež predstavy o užšej Francúzsko-Ruskej spolupráci v oblasti od energetiky až po budúcu užšiu politicko-vojenskú spoluprácu. Najskôr však až po budúcich francúzskych prezidentských voľbách. Nielen vo Francúzsku sa hľadá nový štátnik formátu bývalého francúzskeho prezidenta de Gaulla z jeho povestnou myšlienkou na Európu od Atlantiku po Ural (dnes už po Vladivostok). V súčasnosti sa Nemecko javí ako európska ekonomická supervelmoc, ale s malo samostatnou zahraničnou politikou, kde v súčasnosti veľmi chýba výrazná európska štátnická osobnosť. Nemecký ekonomický obor, dnes len kopíruje zahraničnú politiku USA.

Slovenská republika zatiaľ len paberkuje a neustále ustupuje mocným nielen v EÚ a dôsledne neobhajuje svoje národné ekonomické a geostrategické záujmy. Tak ako Česko-Slovensko pred rokom 1989 sa Slovensko výrazne podriaďuje cudzím internacionálnym záujmom. Slovenská republika má množstvo politikov s úplnou absenciou skutočných štátnikov. Slovensko nejde správnym smerom. To sú slová veľkej väčšiny slovenských občanov podľa prieskumu verejnej mienky Inštitútu pre verejné otázky. Slovenská republika nejde správnym smerom to si myslí až tri štvrtiny Slovákov, iba 21 percent pokladá smerovanie Slovenska za správne. O (ne)správnosti nielen geostrategickej cesty Slovenskej republiky a EÚ v celoeurópskom kontexte možno si viac a aktuálne povieme nabudúce. Aj vývoj na Ukrajine môže byť skutočne revolučný, nie vždy celkom predvídateľný, pričom je to náš bezprostredný sused a každý jej otras citeľne pocítíme. O to viac musí Slovenská republika vo svojom vlastnom bytostnom záujme prispieť k náprave dnešnej škodlivej východnej politiky Európskej únie.

BRUNO ČANÁDY

Kresba: Andrej Mišanek

UPOZORNENIE!!!

Upozorňujeme čitateľov,
že nasledujúce
číslo Kultúry 1/2015
vyjde s dátumom
7. január 2015.

Prosíme predplatiteľov,
aby nepremeškali termíny
zaplatenia predplatného.
Zároveň Vás vyzývame,
aby ste predplatili Kultúru
na rok 2015
pre svoje deti či priateľov
ako darček k Vianociam.
Stačí poslať adresu platiteľa
a adresu obdarovaného
na náš redakčný e-mail
kultura@orangemail.sk

DVADSIATY PIATY...

Potiac sa v chorobe zaspávam.
Pominul sa 17. november.
Ktorý to už? - dvadsiaty piaty v poradí...?
Už dvadsaťpäť rokov sa od tých čias
prevaľuje, valí, postupuje - čas...

Či zmenilo sa vari čosi??

Vonkajšok, ten je úchvatný!
Úžasný od pestrosti,
rôznosti a farebnosti vecí...
Ale či sa aj v srdciach ľudí
ten skutočný problém -
problém neslobody -
riešil? - rieši...?

Za 25 rokov, volajúc po nej presvedčivo,
kričmo, hlasne, úprimne...
A na ako dlho? -
keď tak ľahko na ňu zabudneme?!
Ponoriac sa v iné
otroctvá vecí sveta tohto,
vo vonkajšiu okovu - toho, čo ťa púta,
viaže, strapatí, kmáše, špatí,
po všelijakých špiny - kútoch hádže, vláči...

A slobody duch?
Jak je to? - zavolať!!!

Zavolať naň s novou silou, pocítiť -
znozdríť jeho vôňu,
...zatúžiť!...

tak, že i z kože vyskočiť (keby sa to dalo),
za ňou sa rozbehnúť,
minúť tých vonkajších
nevoľnosti zábran predely,
byť odvážny
vskutku, duchom smelý a...
letieť za ňou...

Prešiel dnešný deň - tak -
slovami hádam väčšmi pripomenúc
si tú, 25 ročnú udalosť.

Tak, v chorobe, pote, v zachrípnutí hlasu,
utiahnutý na kúsi chvíľu v svojej izbe,
istý čas Pánu pri oltári zas slúžiac,
občas som si spomenul i na našu -
bohoslovcov študentskú aktivitu,
po hrdinstve túžbu,
po spravodlivosti,
po záchrane - spáse - sveta národov...
(- nerozumní! - oj nerozumní vtedy!!!)

Hádam môj dnešný deň
bol pravdivým obrazom
nie len mnou prežitej skutočnosti
17. novembra 2014,
ale aj obrazom ľudského ducha,
ktorý si pripomína,
ba rád si spomína rôzne sviatky,
udalosti, zlomy, povstania či revolúcie...
Lež sám sa potí, v horúčke,
so sebou má starosti,
hlasom schriplým nevie zvolať,
skričať, jasno, mocne, čisto, zreteľne...

...lebo - tu posedká,
poležká, pre seba si z času zamešká...
iste i Bohu, Pánu...

...oddajúc mu dlžný čas...!

Nič zvláštne, nič mimoriadne.

Kde ten herold?!
Kde je hrdina?!
Kde je skutočnej slobody ducha
burcovača duch?!
Kde je odvážny - nie chorý! -
naozaj, ale - ,
telom, duchom zdravý
a pre slobodu zrelý človek?!!!

Bude to...
bude to dakedy takto na zemi?
Či zostaneme iba v tom,
hoc aj úprimnom,
no predsa - len v snení... ?

Slabí a náchylní sme.
Jak na chorobu,
tak i na otroctvo,
upísalosť sa veciam sveta tohto,
vonkajšieho rabstva okovám.
A zatiaľ - duch - ten sa morí,
lebo človek je chorý...

Ale túži! Sen v sebe nosí...
...po kráse, po zdraví.

Bez nebeského Lekára
sloboda nie je možná.
Sloboda, to je On...

nádejou hľadel v dial',
pokoj, ducha túhu mal.

SEDEMŇASTY
NOVEMBER.

Sedemnásty november
tichý pokoj večera

sedemnásty november
rozplynuté mraky

sedemnásty november
túžba po slobode
naplnená...?

sedemnásty november
sen večný
sen živý

sedemnásty november
pokoj večera

presvitajú hviezdy
ponad jemné mraky

sedemnásty november
krása dymom zatienená

sedemnásty november
sloboda poznaná
a vytúžená

sedemnásty november
sloboda nesplnená

PAVOL ONDRÍK,
kluknavský farár

DARINA VERGESOVÁ

Slovensko
Úmorná cesta
na západ

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

NÁTĽAK
ZO STRANY ZÁPADU

Nezhody medzi Bratislavou a mezinárodným ochrancom kapitalistických slobôd - Medzinárodným menovým fondom (MMF) - začali hneď po získaní nezávislosti v roku 1993. Mečiar šiel na ústredie MMF vo Washingtone kvôli úveru. Podmienkou MMF ale bolo, že slovenská koruna bude o 40 percent devalvovaná za účelom lacného odkúpenia slovenských firiem zahraničnými investormi. Mečiar podmienky neakceptoval a k úveru nedošlo. Vo februári 1994 sa Bratislava opäť snažila získať úver od MMF. Tentokrát formuloval Washington tri podmienky: Zníženie štátneho prídavku na dieťa o 40%, u mužov zvýšenie veku odchodu do dôchodku zo 60 na 65 rokov a zvýšenie cien energie o 20%. Mečiar súhlasil. O dva týždne neskôr ale koalícia padla. Po krátkom, deväťmesačnom politickom intermezzo Moravčíkovej vlády došlo so vstupom Združenia robotníkov Slovenska (ZRS) do vlády po nových voľbách k posunu doľava a k sľubu, že nedôjde k silnému zvýšeniu cien energie a nájomného.

Aj Európska únia vyvíjala od samého začiatku tlak na Slovensko podobne ako aj na ostatné východoeurópske transformačné krajiny. Po summite v Kodani v júli 1993 došli do Bruselu prvé žiadosti o členstvo do EÚ. Začiatok urobilo Maďarsko 31. marca 1994 a Slovensko neskôr, v júni 1995. Súčasne sa ozývali varovné hlasy z Európskej únie, že Mečiarovmu Slovensku nemožno dôverovať.

Vstupom Mečiarovej tretej koalície vlády v roku 1994 Brusel zvyšoval tlak na Bratislavu. Vyčítal jej prekážky, ktoré vraj kládla mimovládny organizáciám (financovaným zo zahraničia) a dokonca žiadal mať slovo aj pri privatizácii.

Oficiálne demarše z EÚ boli namierené na slovenskú vládu vraj kvôli jej koncentrácii moci, nekooperatívnosti a kampani proti prezidentovi Kováčovi, najmä jeho synovi, ktorého hľadal Interpol. To, že nezhody medzi Mečiarom a Kováčom mali politické pozadie, to sa na Západe zamlčovalo. Kováč sa stal miláčikom Západu. Vo svojich interviewoch zdôrazňoval, že „vnútorný stav Slovenska ukazuje jasne, že ide západným smerom a Slovensko spolu s Poľskom, Českou republikou a Maďarskom tvorí jednu geopolitickú jednotku“. To radi počúvali medzi Bruselom a Bonnom / Berlínom. Pozícia slovenskej vlády pod vedením Mečiara sa ale od tej Kováčovej odlišovala diametrálne. Mečiarova politika pendlovala zámerne medzi Západom a Východom [str. 100].

„PHARE“-PROGRAM: Finančná základňa fondu vznikla v roku 1990 pôvodne pre poľské a maďarské projekty. Krátko nato bola sprístupnená pre všetky východoeurópske transformačné krajiny. V nasledujúcich rokoch mal Phare viesť jednotlivé krajiny až do ich vstupu do Európskej únie hlavne k disciplinovanosti a školeniu nového personálu zodpovedajúceho požiadavkám EÚ. Z fondov „Phare“ boli vyškolené tisíce ekono-

mických a administratívnych manažérov. Pre Slovensko bolo od roku 1995 naplánovaných 40 miliónov eur, z ktorých 50-60% malo podľa požiadavky EÚ slúžiť na urýchlenie „privatizácie“. Bratislavou zamietnuté podmienky mali za následok opätovne zamietnutie prídeltov z „Phare“.

Počas celého obdobia vlády 1994 - 1998 pozostávajúcej z HZDS, ZRS und SNS bola vládna koalícia pod dozorom západných inštitúcií, ktoré nepretržite vyvíjali tlak smerom na

rýchlejšiu privatizáciu a poslušné včlenenie sa do svetového trhu. Minister varoval pred nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami v roku 1998 slovenských voličov otvorene pred „zlou voľbou“, čiže pred Mečiarom, keď povedal: „Otázkou nie je, či Slovensko vstúpi do EÚ, ale kedy. Odpoveď má v rukách slovenská vláda“ [str. 102]. Vydieranie sa podarilo. Po tom, čo sa zbavili Mečiara, bolo Slovensko zaradené spolu s Litvou, Lotyšskom, Bulharskom, Rumunskom a Maltou do tzv. regaty - súťaže o členstvo v EÚ. V nasledujúcich rokoch šlo už o prevzatie zákonov EÚ do vnútroštátnych právnych predpisov bez potenciálneho rušivého faktora Vladimíra Mečiara, ktorého pád bol aj dôsledkom kampane financovej zvonku [str. 102].

NOVÉ POLITICKÉ
USPORIADANIE
MEDZI VÝCHODOM
A ZÁPADOM

Prvý január 1993 bol prvým dňom nezávislého Slovenska. Na rozdiel od bábkového režimu v priebehu druhej svetovej vojny a rôznych modelov autonómie predtým a potom je začiatok roka 1993 naozajstnou nezávislosťou Slovenska [str. 107]. Východisková pozícia Slovenska nebola dobrá. Veľká časť bývalého československého diplomatického zboru zostala v Českej republike, kde sa predtým nachádzalo aj československé ministerstvo zahraničných vecí. Na dôvazok sa podával v zahraničí o Slovensku negatívny obraz a západné médiá ho nepodstatnane obviňovali z rozpadu Československa.

MEČIAR MEDZI EAVICOU
A PRAVICOU

Mečiarova prvá vláda od roku 1993 stála na vratkých nohách. Jej mocenská základňa bola tým menšia, čím dlhšie HZDS a SNS spoločne vládli. Z obidvoch strán vystupovali poslanci, ktorí často zakladali nové strany ako napr. Jozef Moravčík s jeho Demokratickou úniou Slovenska (DEÚS) [str. 109]. Slovenská nezávislá cesta bola odvolaním Mečiarovej vlády v marci 1994 a nástupom vlády Jozefa Moravčíka pozostávajúcej z piatich strán dočasne ukončená. Moravčík bol zástancom rýchlej privatizácie a v zahraničnej politike sa orientoval na EÚ a NATO. Urýchlil sprivatizovanie hospodárstva a od MMF vzal kredit vo výške 263 miliónov US dolárov so všetkými dôsledkami. Forsiroval vzťahy s Ukrajinou, ktorá pod Kravčukovou vládou bola naklonená Západu a konfrontačne stála voči Rusku [str. 108]. Z Moravčíkovej vlády profitovali zástupcovia maďarskej menšiny.

(Pokračovanie na 10. strane)

Janko Silan

Katolícka moderna, teda aj Pavol Ušák Oliva a obaja jeho básnickí druhovia, podobne ako ďalší básnici tejto výnimočnej kňazskej generácie, bola práve takýmto výbuchom ponornej rieky. Do spoločenského a politického kontextu, sprevádzaného masarykovským „Pryč od Ríma!“, sa povedľa autonomistického úsilia Slovákov vynorila skupina básnikov-kňazov obdarených tými najjemnejšími nástrojmi tvorivého génia a vyvrátila pestovanú predstavu, že iba sekulárna poézia, poézia krásy pre krásu, tvaru pre tvar, slova pre samo slovo, resp. až opúšťania slovesnej významovosti a experimentovania so surrealizmom, je vysokým umením. Podchytiac formálne výdobytky sekulárneho modernizmu dala im duchovný obsah - podobne, ako to urobil napríklad vo Francúzsku konvertita Paul Claudel s artistnosťou poézie Charlesa Baudelaira a mnohí iní autori, ktorých neskôr kongeniálne preložil do sloven-

činy jeden z nasledovníkov katolíckej moderny Karol Strmeň a iní.

Katolícka moderna, v ktorej medzi zakladajúce osobnosti patrí aj Pavol Ušák Oliva, dala impulz niekoľkým vlnám duchovnej poézie, prinavrátila sebavedomie a odvahu autorom katolíckej duchovnej proveniencie vstúpiť do arény medzi levy hyperbolizovanej svetskosti a svetáctva, niest údel literárneho martýria a vystúpiť na pomyselný oltár obrany krásy ako Božej emanácie. Tento impulz potom nezaničil ani ich odchodom do večnosti, predčasným ako v prípade Pavla Ušáka Olivu, ale aj pozdným ako u františkána Svetoslava Veigla či Jána Motulka. Naopak, stal sa zlatou niťou poézie dokonca generácie po bolševickom prevrate roku 1948, kedy (zlo)duch francúzskej revolúcie, tentoraz v marxistickom šate, násilím potlačil akékoľvek slobodné tvorivé prejavy katolíckeho obsahu. Táto zlatá niť, utkaná z hodvábov katolíckej moderny, pretrvala napr. v poézii Viliama Turčányho, ale neskôr aj v tvorbe Michala Chudu, Teofila Klasa, zosnulého Petra Farkaša-Žišku a dnes už aj ďalších autorov - Kataríny Džunkovej, Pavla Korbu a Pavla Ondriku, a tvorí akúsi os aj mojej celoživotnej tvorby.

Bolo preto iba samozrejme, že som prijal pozvanie pani Hany Kostolanskej, jedinej a jedinečnej sestry básnika Paľa Ušáka Olivu, byť v rodnej obci básnika predsedom poroty súťaže žiakov základných škôl v prednese duchovnej poézie. Ona to bola a zostáva tým perpetuom mobile oslavy katolíckej poézie v kraji, ktorý daroval slovenskej literatúre toľko významných básnických zjavov. Samozrejme, vďaka patrí aj duchovným správcom farnosti v Kátlovciach a jednotlivým starostom, ktorí sa vystriedali na volenom poste v rodnej obci básnika Paľa Ušáka Olivu, a neodmysliteľne aj vedeniu miestnej školy, ktorá práve vďaka tomuto sviatku poézie dnes nesie básnikovo meno.

V Kátlovciach sa roky schádzali najväčšie osobnosti duchovnej literatúry, vrátane nestora katolíckej moderny Svetoslava Veigla. Nikde inde sa viac takáto koncentrácia duchovných autorov s pravidelnosťou nezopakovala.

TEODOR KRÍŽKA

Veru ani neviem, čo napísať k 100. výročiu narodenia básnika Pavla Ušáka Olivu, nežného a svetlého piráta krásy spolu s ďalšími dvoma jubilujúcimi gémiami básnictva - Jankom Silanom a Mikulášom Šprincem. Je toho na mnoho strán úvah, ktoré sa taja v kontemplácii nad údelom jednej vznešenej kňazskej generácie.

Piráti kedysi brázdili moria pod zástavou lebky so skríženými hnatmi a stali sa časom bez ohľadu na drsnú realitu hrdinami dobrodružnej literatúry, oslavujúcej slobodu a nezávislosť od zákonov sveta. Naši traja básnickí piráti krásy brázdili moria poézie pod inou zástavou - pod zástavou Golgoty, na ktorej z Adamovej lebky povstal Kríž spásy. Zápasili ticho a so znamením pokoja a pokory, plávali na plachtinici viery ako novodobí Kolumbovia, aby znovuobjavili stratený kontinent Božej nádhery. Lebo či si to pripúšťame, či ani nie, po tisícpäťsto rokoch od Milánskeho ediktu, zrovnoprávňujúceho kresťanov, sa Európa tzv. francúzskeou revolúciou (1789-1799) vydala na cestu dechristianizácie, ktorú sprevádzala sekularizácia vedy a umenia, a dnes už môžeme povedať - sebazáhuby. Od tých čias prebiehajú procesy vytlačenia Krista aj z definície krásneho na perifériu záujmu. Kultom krásy sa stala vzbura. Básnikom ako nositeľom génia mohol byť iba bohém, burič, bohorúhač, vydedenec. Aj preto sa nožnice medzi poéziou a kresťanstvom stále väčšie roztvárali a priepasť prehľbovala. Nečudo, že pod tlakom týchto umelo forsírovaných okolností Cirkev nadobudla k umeniu, osobitne literatúre a poézii zvlášť, rezervovaný, až odmietavý postoj.

Na Slovensku dedičstvo francúzskej rebelie druhej polovice 18. storočia, pri ktorej zahynuli násilnou smrťou státisíce katolíkov, nikdy nenadobudlo až takú surovú a krutú podobu a vyúsťilo iba do národného obrodenia s kresťanskými gémiom Antona Bernoláka a Jána Hollého, na ktorého pleciah dodnes stojí celá slovenská poézia. Aj na tomto príklade vidno osobitné požehnanie slovenského národa a živototvornú silu slovenského katolicizmu, ktorý sa aj po násilnom vytlačení z profánnych sfér vie prihlásiť s novou silou ako ponorná rieka.

MIKULÁŠ ŠPRINC OSUD A SMRŤ PAĽA OLIVU

Ako ovocie na stromoch, tak zreje smrť v človeku. Jedno dozreje až v pozdnej jeseni a len mrazy dokončia metamorfózu štiav v červené a chutné telo jablka. Iné dozrieva v sparných leta a čerešne zrejú najskôr. Nedlho po kvetoch. Každý, kto v slzách zostúpil raz na túto krásnu zem, zreje pre smrť ako klas pre žatvu. Tak, ako ty, Pavol, nosil si svoju smrť v sebe. Oddávna, ako každý. Len v tebe sa skôr hlásila. Už vtedy, keď v „nostalgickom kúte“ spišského seminára delila naše cely len uzučká stena a ja som počul každé tvoje zakašľanie a cítil každé pichnutie v tvojom boku. Pamätám sa na tie chvíle, keď ťa smrť tvoja časom položila a vidím ťa ako dnes - tvoju zúrivosť vôľu žiť. Smrť sa ohlásila a potom sa zase vzdialila a kruté Moiry priadli hlboko kdesi v tvojom bytí niť tvojho osudu. Priadli pomaly, ale isto. A sotva si vytasil svoj meč v živote, už si ho aj kládol, zlomený,

premáka potom; pery sú suché a zaprášené. Nie si tu - si zavretý v sanatóriu a slnko nesvieti na teba; so všetkými svojimi nábojmi cieľil som do tvojho smrti, nezraniteľnej a netrafitelnej. Ako radi by sme ti boli dali svoje pľúca, zdravé a rozšírené, bez bacilov a bez kavern, aby si mohol dýchať, aby krv mohla rozliat' tajomstvo života do tvojich vädnúcich žíl...

O pár dní list: „Zdravý som ešte nie. Načím by mi bolo jesť a pribrať na váhe, ale nejde to. Hyniem pomaly. Azda vydržím ešte niekoľko mesiacov, azda niekoľko rokov, azda sa uzdravím; ukryté je to všetko v tajomstvách plánov Božích...“

Koncom augusta našli sme ťa s Jankom Silanom v Bratislave na infekčnom oddelení, kde ti chceli vybrať tú chorú a trucovitou obličku, ktorú si nenávidel. Ani nás k tebe pustiť nechceli. Ale keď sestrička odišla, vošli sme aj tak. Ležal si tam s básnikom Jaroslavom Chvojcom, ktorý umrel skorej než ty. Ruku si nám nechcel podať, lebo si hovoril, že si samý bacil. Stísl si ju predsa, lebo už vtedy sme si mysleli, že je to ostatný raz. A na dvore ne-

K storočnici Pirátovej krásy

do pošvy. A keď myslím na pomalé tvoje hynutie, nemôžem nemyslieť na klopanie osudu v Beethovenovej piatej symfónii.

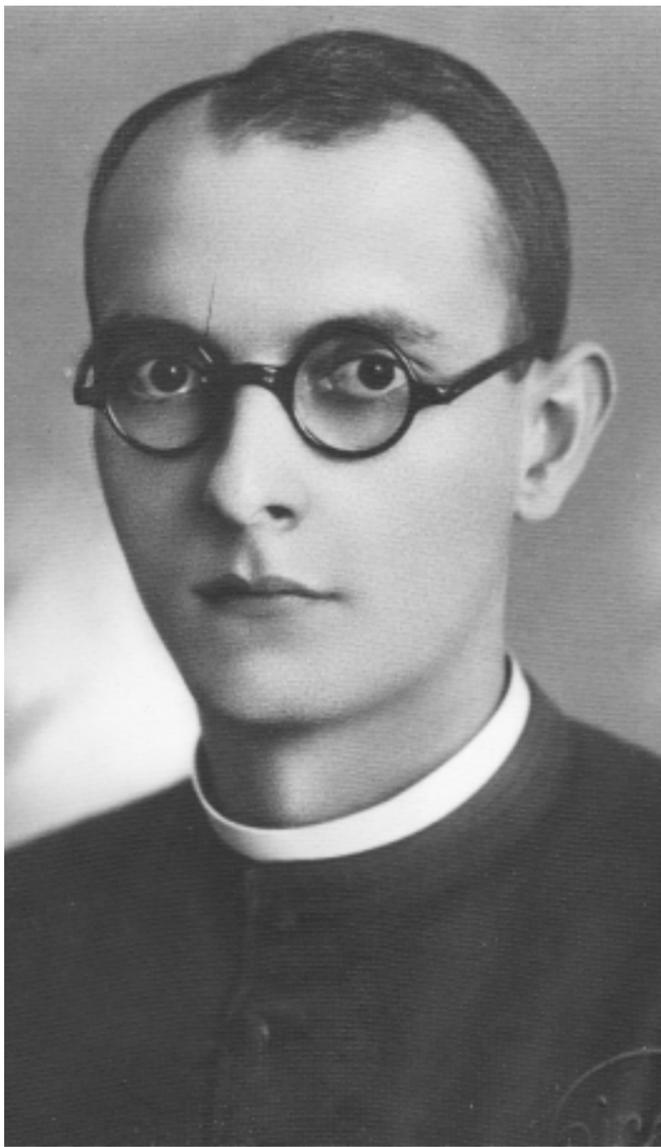
Až napokon 16. novembra 1939 zadunela prvá jeho krutá rana a trasúcou sa rukou písal si: „Som v nemocnici v Martine. Pravá strana pľúc napadnutá tuberou, stred od hrdla dolu - katar. Hovorí tomu vari katar bronchiálny. Niekedy som tak bezradne smutný. Kriste Ježišu, keď potrebné bolo, aby Tebe človek pomohol kríž niesť, príď teraz Ty na pomoc mne.“ Ako nôž do srdca rezal ten výkrik, ťažký vo svojej pravdivosti. A bol si chorý, ťažko chorý, keď som ťa 8. decembra navštívil v Martine. Potom Tatry, Szontághovo sanatórium, kde sa ti polepšilo. Tam si mi rozprával, ako sa dívaš v opustených a bezsenných nociach dolu - na svetlá, na Poprad; na život, do ktorého horúcich vlín nevnoříš viac svoje srdce. Bolo to vari tu, keď som sa ťa pýtal jedného búrlivého zimného večera: „Pavol, píšeš básne?“ Zahľadel si sa do neurčita a povedal: „Vieš, aby človek mohol písať básne, musí vedieť, či bude žiť, alebo či umrie. A ja neviem ani jedno, ani druhé.“ Trochu sme mlčali a potom som ti povedal: „Neboj sa, Paľo, budeš žiť a budeš ešte spievať - i keď praskla podaktorá struna na tvojej lýre. Hľa, svetlá, svetlá v Poprade... a tam v diaľke Nová Ves: hľa, tá biela panoráma pod Tatrami. Tie okná, okná, záclony a za nimi život, rodiaci sa a kypiaci... Vidíš tie biele veže kostolíkov - v nich sú oltáre, kde budeš ešte slúžiť svätú omšu; oltáre a kazateľnice, z ktorých bude ešte zvonit' tvoj hlas; a budeš kázať o láske a budeš citovať svätého Pavla, ktorého si miloval z apoštolov najväčšmi a vedel si z neho celé kapitoly naspamäť...“

A neprezradil si nám nikdy, či si veril, že budeš žiť, alebo že umrieš, keď si napísal v Tatrách niekoľko najkrajších svojich básní. Potom som ťa dlho nevidel. 1. júla zatvorili sa za nami brány Hlinkových kasární v Prešove. A tak celé prázdniny myslel som na teba na brehoch Selčkova; myslel som na slnko, ktoré nám nemilosrdne pražilo do tváre, však na teba svietiť nsmelo; myslel som na teba, aký dobrý vojak by bol býval z teba a veľa ráz pochodoval si pri mne - tvoj žiaľ a tvoje bolesti. Povedal som ti: „Pozri, Pavol, na tie polia, na tie klasy a na tie nevádzce; belasé a nežné. Pri oddychu si odsokčil, jednu odtrhol a zastaknul si ju za čiapku... Slnko, prach, vôňa chleba vo vzduchu a koník ťahá ťažký guľomet... Ideme do Borkutu. Na boku chlebník a poľná fľaša. Ideme ku kyslej vode, ako kedysi cez Pažicu na Kapitule... Snívam, stratil som krok a stúpil kamarátovi na päť... Sen sa rozplynul. Blúza

mocnice bolo toľko čierneho koksu, ktorý sa vypikal na slnco Čierny koks - čierny ako náš smútok nepotešiteľný.

Nehovorili sme o tom, ako si sa dostal z Bratislavy do Kvetnice pri Poprade. Do Kvetnice, takej paradoxnej Kvetnice, kde ľudia vädnú a umierajú. Do Kvetnice, ktorá mala byť poslednou stanicou na tvojej krížovej ceste; kde si mal posledný raz padnúť pod svojim krížom - navždy. Lesy; lesy čierne a neprehľadné; lesy a pod nimi lúky, na ktorých voňala otava a pozdné kvety jesene otvárali svoje kalichy, aby ich večer znovu zatvorili. Okno izby na východ, odkiaľ sa cez hory predieralo slnko. Čo si myslel, keď ťa pozdravovali jeho žlté, jesenné lúče? Veril si v život, veril si v svoje uzdravenie, v prácu a tvorbu? Možno, že si už o tom nepremýšľal. Zmieroval si sa ako slnko so svojim východom a západom. Áno, so svojim západom, so svojim zhasnutím. A jednako tu, azda ostatný raz, vytryskol z tvojho utrpenia kryštálový prúd úžasnej túžby po živote, keď si mi 19. októbra 1940 napísal: „Žijem. Spomínam. Trpím. Chcel by som byť svätý. Hyniem pomaly. A chcelo by sa mi žiť, hrozne žiť. Už som sa so všetkým vyrovnal. Aj s tým, že verím, že sa ešte uzdravím. Aj s tým, že neverím tak, že čakám svoju smrť. So všetkým sa načím vyrovnáť. Všetko prežívať, i vlastnú smrť; všetko milovať, všetko mať a všetko strácať. A všetko je to podivné, paradoxné, ako život. Ako naše predsa vzatia, ako naša kliatba. Boh nám vymedzil cesty podivné. Kde sa skončia? V tme? V Raji? V Inferne? Kto zvíťazí? Anjel Pánov, alebo Satan temnoty? Vieš, Mikuláš, je to také nepochopiteľné s chorým človekom. Môžbyť, že chorí ľudia sú najlepším bojiskom diabla proti anjelovi. A možno, že sú to iba niektorí ľudia. My...“

V Kvetnici bol si najťažším pacientom a smrť v tebe dozrievala. S plodmi jesene. A sám už zmierený so svojim osudom, sám prikutý ku posteli, sám časom nepotešiteľne smutný, vedel si byť potešením ešte smutnejších, ktorí k tebe prichádzali a odchádzali rovnako zmierení ako ty. Ba čo viac, disponoval si už tým strašným a nevysloviteľným tajomstvom utrpenia, že si dával druhým to, čo si sám nemal: nádej a vieru v život. Nikdy nikto nezbadať mračná na tvojom čele, na tvojej oblohe. I keď tam boli, rozplynuli sa, keď bolo potrebné odohnať ich z čiel a tváre iných. Tvoj humor, humor, ktorý prekonával utrpenie, ktorý ťa nikdy neopúšťal - či nebol milosťou, či nebol privilegiom, patriacim len vyvoleným? Len tvoje verše, ktoré si tu ešte písal, hovorí o neodvratnej tvojej istote, že umrieš, že nové kvety neuvidíš.

Pavol Ušák Oliva

Keď som ťa kedysi pred Vianocami navštívil, povedal si, že si bol už tri razy na prahu večnosti; že nie tej vojny, dávno by ťa bola už smrť našla. Pýtal som sa ťa, ako je to, keď človek umiera, bezprostredne umiera. Je to vraj zvláštne, ako sa všetko tunajšie tráfi a stráca svoju skutočnosť, ako sa vynára Nová skutočnosť, pri prvom pociťte strašná pre umierajúce naše zmysly, strašná o obrovská. Ako nové hlbiny, nový, neznámy oceán... Potom si prestal hovoriť a spomínal si na to, čo si už počal skusovať...

Nastala pauza. Skoro do polovice februára nijaká zvesť od teba. Napokon list. Ale nepísal si ho už ty. Bola to sestrička Felicitas, ktorá zrela tam tiež pre smrť. Vraj chceš so mnou hovoriť... Prišiel som. Nemal si už hlasu. Šuškal si iba. Viac sme sa na seba len dívali, než hovorili. S námahou povedal si mi svoj testament: „Dušu Bohu, telo do zeme a dlžoby Cirkvi sv. Mój majetok je práve taký, ako moje dlžoby - to sa gl'ajchá...“ Chceš vraj byť pochovaný v Poprade pod Tatrami. Janko Fabián, kaplán z Popradu, má ťa vraj pochovať a ja ti mám nad hrobom alebo v kostole pár slov povedať, ako je to zvykom pri pohrebe kňazov Cirkvi katolíckej. Všetko som ti sľúbil. Stál som konča posteľe a díval som sa na teba. Koža a kosť. Len tvoje oči! Tie boli ešte tvoje. Telo patrilo už bacilom a ty počúval si ich strašnú hudbu vo svojich útrobach. Ale oči! To boli oči zdravého. Boli čisté a tiché ako horské jazerá, odrážajúce hlbokú vyrovnanosť a pokoj, ktorý pramenil už priamo z Boha...

Bolo už celkom šero, keď sme sa rozlúčili. Slabý stisk ruky a pohľad, plný súcitu a smútku, ktorý sme obaja skrývali; lebo sme sa vždy učili prijať všetko: nielen radosť a zdravie, ale aj žiaľ a bolesť. A či napokon si sa nepripravil na všetko? I na stroskotanie, i na to, že neuvidíš kvety novej jari, že umrieš 26-ročný, že tak mladý svoj štít do tmy zaboríš...

Vrátil som sa domov. Dni išli ako obyčajne. Len pod ich hladinou a časom nad ňou zjavovala sa tvoja smrť. Jar sa počala predierať zo zeme a zo skál. Ešte slabé, no jednako už počuteľné boli jej piesne a miazga chystala sa vytrysknúť všade do kvetov a stromov. Bola to miazga života, ktorá z tvojich žíl otekala.

Na dátum si nespomínam. Len na to, keď

ma telefón volal, že s tebou je zle. Bol si tu pod Tatrami tak sám; ďaleko boli Dolniaky a tvoji rodičia i tvoja sestrička Anička. Prišiel som pozde večer. So zatajeným dychom vyletel som hore schodmi kvetníckeho sanatória a vpálil rovno do tvojej izby, ktorej číslo som už vedel. Aký krutý závan smrti, aký dych mrazivý! Okolo teba plačúce tváre ošetrovateliek i pacientov, ktorí ťa milovali. Bol si v agónii; nehovoril si a nepoznal si ma. Oči si mal zavreté. Len z času na čas hrýzal si si pery, spukané a vysušené horúčkou. Oslovili sme ťa hlasnejšie a raz otvoril si oči. Cudzo a neprítomne si sa na mňa pozrel. Blúdil si kdesi ďaleko. Kto zo živých mohol by sledovať tvoj pohľad a kto by rozumel jeho nemej a bolestnej reči?! Napokon som ťa chytil za ruku a spýtal som sa ťa, či ma poznáš. Tvoje oči hovorili, že áno a slabušký stisk ruky prezrádzal, že si ma poznal. Bola už noc, keď som ťa opustil v sanatóriu. Vedomie sa ti vrátilo a o dva dni prišiel som znovu. Našiel som pri tebe tvojich rodičov, ktorých som telegraficky zavolať. Privítal si ma takto: „Čo si to zase postavár? Len pod, ja ťa už rozhrším.“ Chcel si byť sám; vo svojom utrpení i vo svojej smrti. Nechcel si bolesť rodičov zmnožovať svojou bolesťou. Nevideli ťa už skoro dva roky, a túto túžbu bolo im treba preukázať. Bol si akýsi nespokojný. Bolo to iste utrpenie rodičov, ktoré zväčšovalo i tvoje utrpenie. Ale je to už tak. Takúto bolesť si musia zapríčiniť tí, ktorí sa milovali. Lebo toto, napokon a nič iného je posledným slovom každej lásky: že trpí...

Bolo to posledný raz, čo sme sa živí videli; a bola to aj situácia najbolestnejšia: vidieť to jednodušné a strašné čakanie, pri ktorom si vykašľoval posledné zvyšky svojich pľúc. Veď vieš, Pavol videli sme toľkých umierať a agónie premnohých nejdú mi nijako z očí. Ale toto, ten posledný úsek krížovej tvojej cesty - bol mi ťažký a Boh vedie naň iba silných, ktorí sa na ňom nezlomia. Ty si sa nezlomil ani tu, mal si ešte aj teraz svoj humor a svoju hrdinskú iróniu sám so sebou, sám nad sebou a nad svojim osudom; humor s ťa kryštálový mok, ktorý šenkjuje Večnosť tým, ktorí sa jej neboja, lebo kdesi v najhlbšej priepasti svojej nádeje veria, že si ju (ak možno tak hovoriť) akosi vykúpili - svojou láskou, svojim pokorným prijatím všetkého, čo Boh dal. Myslel som na Jób a na jeho zúrivú vieru, na jeho bezmennú nádej i bolestnú lásku. A veľa sme už nehovorili - ako priatelia Jóbovi, ktorí umĺkli, keď uvideli, aká veľká je jeho bolesť. A načo napokon hovoriť. Veľké utrpenie neznesie už reči. Ani Spasiteľ na kríži už veľa nehovoril. Dovedna sedem slov, sedem viet. Ostatok bolo už len dýchanie a vlnenie sa bolesti, nemá reč lásky mlčiacej.

Bolo to vo štvrtok a v sobotu ráno o štvrtrej si skončil. Nebol som vtedy pri tebe. Písalo sa 1. marca 1941. A tí, ktorí ťa v Kvetnici milovali, zatlačili tvoje veľké čierne oči. Za tri dni nebolo času ani slzu vyroniť. So zovretými perami a so srdcom, nad ktorého citmi musela vládnuť chladná vôľa, bolo sa treba starať, aby sme ťa dôstojne sprevadili do matky zeme.

Videl som ťa zase v Poprade na márach. Ostatný raz tvoju telesnú tvár, poznačenú tak

nemilosrdne a hlboko utrpením. Bolo v nej všetko: všetky dni a noci, všetky boje a prehry; všetky boje a víťazstvá. Kátlovce, Trnava, Bratislava, Kapitula, Orava, Tatry i Kvetnica... V umučenej tvojej tvári bolo všetko: čo si žil a miloval; radosti, nádeje, biedy i práce 26 rokov. A zhrýzané i zhúžvané tvoje pery prezrádzali, že ťažké, nevyšlovné ťažké bolo posledné ich slovo, posledné ich zašepkanie... Tak to bolo, Pavol. Raz dávnejšie si mi bol napísal: Žiť je tak nevyšlovné krásne a umierať 26-ročný - tak nevyšlovné strašné... No, prijal si i to strašné; svoju smrť - stať sa a chlapsky, ako prijať ju môže iba kňaz a básnik. Bol si obojím. Preto aj v tvojej smrti bolo čosi vznešené, nadľudsky vyrovnané a sväté. Keď sme ťa niesli do hrobu a smutne sme sa nad ním naklonili, povedali sme si: meteor zažiaril a zhasol... Ten život je neskončená symfónia. Ale aj tie sú krásne. Predčasne zlomil sa tvoj štít kňazský i básnický. A predsa žiješ v Bohu a v spomienkach tých, ktorí ťa poznali a milovali. Lebo každý, kto ťa stretol, musel ťa milovať. Slzy všetkých nad tvojím rovom hovorili o vzťahu, o živom a hlbokom vzťahu k tebe - kňazovi a básnikovi...

MIKULÁŠ ŠPRINC

ŽIVÍ A MŔTVI

(Pamiatke † Paľa Olivu)

I.

Ktovie, či mŕtvi nezatúžia,
keď Bohu tak v nebi slúžia,
vrátiť sa k višňiam, k ľudským májom,
rozdať jas svoj pustým krajom.

Nie, ako by sa chceli vrátiť
a pre čas svoju večnosť stratíť.
Lež ako ten, čo hladných pozná,
chce im rozdať sladké hrozňá

nevýslovnej lásky, na ktorej sa sní
mok svätého zrenia,
ktorým Boh mu plní

svetlom rozšírený kalich jeho srdca,
v ktorom nieta žiaľu ani utrpenia,
len večné bronenie duchovného slnca.

II.

Keby sa mŕtvi na zem vracali
jak perlár s perlou z hlbiny,
ľudia by smútky strácali,
kvitli by tichom doliny.

Mikuláš Šprinc

Keby sa mŕtvi znovu zjavili,
v zreniciach s dúhou spočinu,
so šťastím by sa bavili,
na svoju myslac otčinu,

kde znovu všetko dostali:
reč novú, novú podobu,
čo neslzi, lež zažiarí

jak svetlo Bohu na tvári,
do ktorej ticho zaspali
pri vstupe svojom do hrobu.

III.

Keby tak, Pavol, živí vedeli
o krásnej vašej nedeli,
o čistých prúdoch Edenu -
jak valia lásku spenenú...

Od srdca k srdcu nový príval -
Baránok v každom rád prebýval -;
jak zvučí pieseň po Sione,
jak v Bohu rastie, v jeho lone...!

Jak zvláštny svet váš bez závoja,
kde s božou sa lásky svätých spoja:
svitania večné bez západu.

Rytieri bieli idú z hradu...
To vy. A my tu v žiali zeme
vás k slzám svojim ticho zveme.

Z knihy
Mikuláša Šprince
Tvárou k slnku.
Dobrá kniha,
Cambridge,
Ontario, Kanada 1975)

Biskup Ján Vojaššák

V tridsiatych rokoch 20. storočia v spišskom seminári vznikla skupina slovenských básnikov - katolíckych kňazov, ktorá sa zapísala do dejín slovenskej literatúry pod názvom Piráti krásy. V čase jej vzniku boli ešte študentmi teológie na Vysokej škole bohosloveckej v Spišskej Kapitule. Bolo ich päť: Paľo Ušák Oliva, Janko Silan (vlastným menom Ján Ďurka), Mikuláš Šprinc, Ján Kováč a Štefan Schelling. Písaním poézie a prózy sa však venovali len traja z nich.

Tento rok si pripomíname storočnicu od narodenia práve týchto troch, ktorých spájala vášeň pre krásu a literatúru. Narodili sa v ten istý rok aj mesiac. Paľo Ušák Oliva sa narodil 16. novembra 1914, Janko Silan 24. novembra 1914 a Mikuláš Šprinc 30. novembra 1914. Ďalší - Ján Kováč sa narodil 13. februára 1915 a venoval sa predovšetkým prekladateľskej činnosti. Posledný z nich Štefan Schelling zase viedol vydavateľskú činnosť pirátov krásy prostredníctvom edície SLOVO, ktoré vydávalo vydavateľstvo Ferka Urbánka v Trnave a v ktorom vyšli ich prvé básnické zbierky. Štefan Schelling neskôr v tejto činnosti viac nepokračoval. Do konca života literárne pôsobili teda iba štyria z nich.

Najstarším pirátom krásy, ktorý ako prvý odišiel k bránam Večnosti, bol slovenský Wolker - Paľo Ušák Oliva.

Ani jeden z nich, s výnimkou redaktora Štefana Schellinga, nepochádzali z územia Spišskej diecézy. Prišli na Spišskú Kapitulú, ktorá je prameňom slovenskej kultúry a duchovnosti, aby vyplávali na verejnosť ako „piráti krásy“. Paľo Ušák Oliva pochádzal z Kátloviec pri Trnave, Janko Silan zo Sily pri Nitre (dnes súčasť obce Nové Sady), Mikuláš Šprinc síce pochádzal zo Spiša z Krompách, ale tie patria do Rožňavskej diecézy a Ján Kováč pochádzal z obce Zemianske Kostolany (okr. Prievidza), teda z Banskobystrickej diecézy. Veľkú a rozhodujúcu zásluhu na tom, že ich život bol spätý so Spišskou diecézou mal veľký milovník a podporovateľ slovenskej kultúry spišský biskup Ján Vojaššák, ktorý ich prijal do spišského seminára.

Paľo Ušák Oliva začal svoju kňazskú formáciu v seminári v Trnave, avšak keď v roku 1936 vznikla Cyrilometodská bohoslovecká fakulta v Bratislave, kde premiestnili aj študentov z trnavského seminára, Paľo Ušák Oliva na odporúčanie niektorých kňazov zo zdravotných dôvodov, ale aj z dôvodu, že Spišskú Kapitulú považoval za významné centrum kultúry, požiadal spišského biskupa Jána Vojaššáka o prijatie na Vysokej škole bohosloveckú v Spišskej Kapitule. Paľo Ušák Oliva prichádza na Spišskú Kapitulú 25. februára 1937 a bol prijatý do tretieho roč-

níka, kde študoval v jednom ročníku spolu s Mikulášom Šprincem a Jánom Kováčom. Mikuláš Šprinc sa prihlásil do spišského seminára preto, lebo študoval na gymnáziu v Levoči, kde v roku 1929 spišský biskup Ján Vojaššák zriadil malý seminár, v ktorom študoval aj Mikuláš Šprinc. O dôvodoch príchodu Jána Kováča na Spišskú Kapitulú zatiaľ nič bližšie nevieme. Posledný z pirátov krásy, ktorý nastúpil na kňazskú formáciu v Spišskej Kapitule bol Janko Silan. Ten bol veľkovo starší ako Mikuláš Šprinc a Ján Kováč, ale keď po maturite sa pokúšal dostať do nitrianskeho seminára, odmietli ho pre jeho slabý zrak. On sám na inom mieste spomínal, že mal tak slabý zrak, že keď pásaval husi musel si na poli kľaknúť, aby videl či husi majú zrno na jedenie. Aj františkáni ho odmietli, pretože povedali že jeden básnik Rudolf Dilong im stačí. Ujal sa ho

kovian), Cyril Harmata-Milotínsky, Jozef Dragoš-Alžbetinčan, Ignác Grebáč-Orlov, Jozef Duraj (Slávičan), Jozef Cehuľa, Maroš Madačov (vlastným menom Martin Števček), Jozef Kútnik-Šmálov, Alojz Miškovič a Peter Galan. Piráti krásy sa často angažovali v týchto literárnych besedách na Spišskej Kapitule. Takto sa Janko Silan zoznámil s jeho životnou láskou Angelou Jindovou, ktorá študovala na dievčenskom Učiteľskom ústave v Levoči. Paľo Ušák Oliva vnímali študenti skôr ako vážneho, tichého bez túžby byť stredobodom pozornosti. Bol vysokej, ale útlej postavy s veľkými tmavými očami. Svojím tichým hlasom a hlbokým pohľadom priťahoval svojich poslucháčov, aby počúvali slová o pravde, kráse a dobre. Veľa údajne nehovoril, ale mal veľmi hlboké slová, ktoré si každý poslucháč odniesol domov. Niekedy miernil „mnoho- rečného Janka Silana a rozšafného Mikuláša

LUBOSLAV HROMJÁK

Piráti krásy a spišskokapitulské spoločenstvo

napokon ľudomil a dobráčiško spišský biskup Ján Vojaššák, ktorý na slabý zrak Janka Silana zareagoval poznámkou: „Ved' aj pápež je krátkozraký.“ Tak napokon v roku 1936 bol Janko Silan prijatý do prvého ročníka spišského seminára.

Práve tu je potrebné si uvedomiť koľko literárne nadaných ľudí by nerozvinulo svoj talent, keby v ich živote nenatrafili na ľudí, ktorí ich priamo podporovali v tejto činnosti. Kto vie, kde by skončili aj literárne nadaní Piráti krásy, nebyť priameho zásahu a podpory spišského biskupa Jána Vojaššáka. Zásluha spišského biskupa Jána Vojaššáka na rozvoji slovenskej literatúry 20. storočia pritom v odbornej literatúre aj po novembri 1989 z neznámych dôvodov úplne absentuje.

Spišský kňaz mysliteľ a prvý slovenský filozof kultúry Ladislav Hanus spišský seminár charakterizoval ako „reformný ideovosťou, kultúrnosťou a celým svetonáhľadovým principiálnym programom“. Spišský biskup Ján Vojaššák od svojej vysviacky 13. februára 1921 v Nitre a následnej inštalácii 27. februára 1921 zaumienil si previesť radikálnu ideovú a kultúrnu reformu Spišskej diecézy prostredníctvom zbožných ale aj kultúrnych a intelektuálne vyspelých kňazov a učiteľov. Preto spišský seminár, ktorý zabezpečoval výchovu kléru Spišskej diecézy a chlapčenský Učiteľský ústav v Spišskej Kapitule (nazývaný tiež ako Preparandia), najstarší v celom Uhorsku založený spišským biskupom Ladislavom Pyrkermom v roku 1819, obsadil spišský biskup Ján Vojaššák kvalitným pedagogickým zborom a vybavil ich bohatou knižnicou. Pre dievčatá založil v roku 1929 v Levoči nový dievčenský Učiteľský ústav, ktorý bol v roku 1934 premenovaný na Vojaššákov ústav. Tieto inštitúcie, zvlášť chlapčenský Učiteľský ústav v Spišskej Kapitule a Vysoká škola bohoslovecká v Spišskej Kapitule boli medzi sebou silno späté. Na Spišskú Kapitulú chodievali aj študentky z Učiteľského ústavu z Levoče z tamojšieho Samovzdelávacieho krúžku Štefana Moysesu, ktoré sa zúčastňovali rôznych literárnych besied, ktoré organizoval Spolok sv. Pavla v spišskom seminári, založený podľa vzoru spolku pražských bohoslovcov Růže Šušilova v roku 1920. V tomto spolku začali literárne tvoriť významné kňazské osobnosti Spišskej diecézy, ktoré bude potrebné v budúcnosti viac spracovať ako František Hadri - Drevenický, Ján Švec (Slav-

Šprince, keď v spoločnosti dievčat popustili uzdu svojej výrečnosti“. V Spišskej Kapitule v čase pôsobenia Jána Vojaššáka existoval ešte jeden literárny spolok a síce v chlapčenskom Učiteľskom ústave. Volal sa Samovzdelávaci krúžok Jána Hol-

*Zásluha
spišského biskupa
Jána Vojaššáka
na rozvoji slovenskej
literatúry 20. storočia
v odbornej literatúre
aj po novembri 1989
z neznámych dôvodov
úplne absentuje.*

lého, ktorý vznikol v rovnakom čase ako bohoslovecký Spolok svätého Pavla v roku 1920. Jeho cieľom bolo nasledovať spisovateľa v jeho literárnej, národnej a kultúrnej činnosti. Mnohí študenti sa takto za pomoci profesorov podujímali na písanie noviel, básní i odborných článkov do rozličných slovenských časopisov. Medzi takýchto študentov, ktorí vyrástli na významné osobnosti v oblasti literárnej a jazykovednej boli: Luboslav Hadri-Drevenický, Anton Prídavok, Valentín Kalinay (v roku 1927 vstúpil do seminára) a Štefan Hoza.

Okrem možností rozvoja literárneho talentu pirátov krásy v spišskokapitulskom prostredí veľký podiel na ich osobnostnom a mysliteľskom dozrievaní mal profesorský zbor Vysokej školy bohosloveckej v Spišskej Kapitule, ktorý na podnet spišského biskupa Jána Vojaššáka, ktorý posielal nadaných študentov na zahraničné štúdiá do Ríma, Innsbrucku a Prahy, sformoval rektor seminára v rokoch Ján Ferencík (1931-1938). Na neho potom nadviazal slovenský filozof a kňaz Ferko Skyčák (1938-1945). Iste Božím pôsobením vstúpili piráti krásy na Vysokej škole bohosloveckú v Spišskej Kapitule v čase jej najväčšieho rozkvetu. Takto v ich filozofickom a teologickom myslení ich vyformovali spišskokapitulskí profesori ako: Ferko Skyčák, syn slovenského poslanca na Uhorskom sneme a spoluzakladateľa Slovenskej ľudovej strany, ktorý vyučoval filozofiu alebo Jozef Špirko, zakladateľ slovenskej cirkevnej historiografie a profesor sakrálného umenia, nasledovník nemeckého kritického cirkevného historika Josepha Lortza, ďalej Ladislav Hanus, ktorý bol vôbec prvým filozofom kultúry na Slovensku a nasledovník Romana Guardiniho; Ján Jalovecký, priekopník predkoncilovej liturgickej reformy na Slovensku; Ján Čarnogurský, špiritual a muž svätého života; Štefan Barnáš, profesor fundamentálnej teológie a neskôr biskup svätého života; Mikuláš Stanislav vynikajúci bibliista a iní. Janko Silan o vplyve Spišskej Kapituly na jeho osobnostný rast poznamenal: „Spišská Kapitulá patrí k mojim najintenzívnejším

zážitkom duchovného a vzdelanostného rastu kňazskej i literárnej osobnosti. Prostredie priam stvorené pre literárnu tvorbu. Učil ma filozof Skyčák, Hanus, Špirko, teda napospol ľudia, ktorí mali čo dať a aj mali bezprostredný vzťah k literatúre. Filozof Skyčák naučil ma hľbať a pestovať filozofiu a objavil pre mňa Petra Lipperta. Ladislav Hanus zase oboznámil ma s mojím premilým Reinerom Máriom Rilkem a Romanom Guardinim, priateľ Števo Schelling s Leonom Bloyom“.

Dôležitým priestorom, v ktorom sa formoval a dozrieval literárny talent pirátov krásy bola Pažica. Je to lúka, ktorá sa rozprestiera smerom na západ oproti spišskej Katedrále sv. Martina. Ide o štátnu prírodnú rezerváciu, ktorú pokrývajú tmavé borovice, vytvárajúce múzu pre básnika. Skutočne inšpiratívne prostredie, v ktorom často trávili voľné chvíle piráti krásy a kde vznikla nejedna báseň. Prírodná rezervácia bola priam osobnou rezerváciou tejto básnickej skupiny spišských klerikov nadšených pre všetko, čo je krásne a hodnotné. V súzvuku prírodnej krásy objavovali tú nadprirodzenú, ktorá sa odráža v ich básnických zbierkach. Vrele odporúčam slovenským básnikom, aby toto miesto sakrálny krajiny ozdobenej početnými kaplnkami aj osobne navštívili a objavili v nej miesto pre osobnú inšpiráciu pri tvorbe súčasnej poézie a prózy ako aj miesto pre lepšie pochopenie pirátov krásy. Čo tak začať podujatie Literárna Kapitulá a umožniť stráviť slovenským básnikom čas na tomto vzácnom Božom mieste a tak nadviazať na tradíciu pirátov krásy? Rád sa tohto podujatia v prípade záujmu ujmem. Význam prírody v skupine pirátov krásy prezrádza jeden z nich Ján Kováč, keď podáva vysvetlenie pomenovania „piráti krásy“: „Hľadať krásu, vlastne objavovať krásu a zmysel v slove, v básni objavovať krásu, v prírode tam, kde obyčajný človek prechádza vedľa krásy a nevidí ju, básnik nás na to upozorňuje, by sme šli životom aspoň niekedy s otvorenými očami a videli to, čo nebeský Otec stvoril a poukladal vedľa nás, aby sme neboli slepi. Básnik nám istým spôsobom otvára oči“. O význame Pažice a vôbec celej Spišskej Kapituly, ktorú Janko Silan nazval Spišský Sion, v ktorom dochádza k dotyku človeka s Bohom, ktorý podľa židovskej tradície prebýva na Sione, sa vyjadril aj Mikuláš Šprinc: Stretli sme sa všetci v spišskom seminári. S nebohým Paľom Olivom bývali sme v takzvanom nostalgickom kúte. Boli to cely obrátené na východ a hľadiace na maľované okná preparandistickej kaplnky. Stretávali sme sa denne na dlhých prechádzkach na povestnej kapitulskej „pažici“. Ako sme len milovali tie tiché odpolednia, keď sme sa vo voňavej tráve vyvaľovali pod borovicami, sami, len nebo nad nami a okolo nás ticho a vôňa priskyre! Spájala nás hlboká ľudská láska, spoločné záujmy a spoločné osudy. A tak si myslím, že nosným základom bola práve láska k umeniu, literatúre a k poézii.“

Priateľstvo Pirátov krásy bolo o objavovaní krásy Božej, prírody, ale i človeka. Preto to priateľstvo bolo iné ako tie ostatné. Malo v sebe znak trvalého priateľstva, ktoré sa nerozpadlo ani pri ich odchode do pastorácie pre služby spišského biskupa Jána Vojaššáka a ani po odchode do večnosti prvého z nich, Paľo Ušák Oliva. Slovenský Wolker zomrel v sobotu 1. marca 1941 ráno vo veku 28 rokov. Piráti krásy sa od svojich seminárskych čias po prvý i poslednýkrát stretli všetci ako nikdy predtým a nikdy potom. Mikuláš Šprinc o Paľovi Ušákovi Olivovi uviedol :

„Sú mŕtvi, na ktorých už nik nespomína. Boli azda príliš opustení na svete, alebo azda nevyorali brázd, do ktorej zvykla zasievať ľudská pamäť svoje spomienky. Možno, že ju vyorali, ale je skrytá, neviditeľná ako brázdny premnohých tichých životov. Vie o nich iba Boh a bez mena žijú ďalej v neviditeľnom spoločenstve svätých. Ale sú mŕtvi, ktorí neumierajú v našej pamäti. Ozvena ich osudu a života vracia sa zavše ku nám; ich boje boli aj našimi bojmi. Ich srdce, ktoré v odvahe a láske hľádalo a našlo, rozdávalo aj nám zo svojich skrytých pokladov neznámych krajín, kde sme prichádzali iba vo svojich tušeniach. Oni ale neďbali na únavu a horúcu dňa a odvážili sa na tieto miesta, kde ukryté boli kľúče k nejednému z našich tajomstiev.“

Sú mŕtvi, na ktorých už nik nespomína. A sú mŕtvi, ktorí čakajú na dôstojnejšie miesto v dejinách slovenskej literatúry a v učebných osnovách na slovenských školách. Áno, sú to piráti krásy.

Nové vydanie knihy o prezidentovi 1. SR Jozefovi Tisovi

Vo štvrtok 6. novembra 2014 sa v Bratislave uskutočnila slávnostná prezentácia už štvrtého vydania knihy prof. Milana S. Ďuricu Jozef Tiso - životopisný profil. Hojná účasť verejnosti svedčí, že nielen o knihu, ale najmä o život a dobu,

v ktorej náš prvý prezident žil, je medzi ľuďmi veľký záujem. Prinášame príhovor Dr. Martina Lacka, ktorý na tomto podujatí prezentoval pohľad mladého objektívneho historika.

Redakcia

Vážený pán profesor, vážení priatelia, ctení hostia, čochvíľa si pripomenieme 25 rokov od chvíle, keď sa začal rúcať č.-sl. komunistický režim.

Jedným zo znakov tzv. totalitnej bola rozdvajenosť: iné si človek myslel, inak hovoril a konal. Ľudia si to uvedomovali, ale akosi sa s tým zžili, brali to ako súčasť svojej každodennosti.

Dnes mnoho počujeme o slobode, demokracii, pluralite, ľudských právach. V skutočnosti sme ale klamaní oveľa viac a v rôznejších podobách. A tiež sme pod mnohorakejším a rafinovaným tlakom: psychologickým, existenčným, politickým, sociálnym, mediálnym.

Najmä ten posledný je dnes citelný. Dnes už nie škola, rodina, ba ani politici, ale najmä médiá určujú, ako majú historici písať, aké majú byť ich hodnotenia, aké knihy smú vydávať koho majú/nemajú citovať. Ba, ako som to sám zažil, snažia sa nám určovať už aj to, kam nemajú chodiť vo svojom voľnom čase a s kým sa nemajú stretávať.

Ak ide autor svojou cestou, tzv.

demokratické médiá, ktoré navonok sami propagujú pluralitu či inakosť, ho rýchle „usmernia“: nálepkovaním, osočovaním, dehonestácnou kampaňou, útokmi, tlakom na ich okolie ale najmä zamestnávateľa.

Ak ani to nestačí, prichádzajú rôzne „návštevy“. Tak pred pár týždňami navštívil jeden historický ústav predseda istej nomenovanej náboženskej obce a jeho šéfovi tlmočil, že šéfuje polofašistickej organizácii, pretože údajne zamestnáva dvoch historikofašistov. Takéto návštevy neostávajú bez dôsledkov...

Jedným z najväčších hriechov z hľadiska svetovládnych síl je národnostné povedomie: právo národa na vlastný štát a na kontrolu vlastného územia. Tieto ideové postuláty majú totiž aj politicko-ekonomické dôsledky. Pochopiteľne. Človek, ktorý má pevné národné, rodinné či náboženské povedomie, je ťažšie manipulovateľný. A preto aj dnes zažívame, že najzákernejšie útoky sa vedú na kresťanstvo, národ a rodinu. Pronárodné postoje sa nenosia, sú nežiaduce.

Médiá či politici, poslanci, už vôbec nehovoria o národe, iba o akýchsi (anonymných) občanoch. V opačnom prípade je poruke nálepka nacionalistu či extrémistu.

Právo Slovákov na vlastnú štátnosť a správu vlastnej krajiny je prezentované ako „ľudáctvo“, prípadne „neľudáctvo“. A hoci HSLŠ zanikla už pre 70 rokmi, táto nálepka sa stále používa ako kladivo na nepohodlných autorov. Ako v 50. rokoch, v časoch pohonu na buržoázných nacionalistov, tak i dnes, v druhej Slovenskej republike.

Naopak, pohodlnou a bezpečnou cestou pre historika je kritizovať, očierňovať všetko národné, slovenskoštátne; i predstaviteľov, ktorí toto právo reprezentovali a hájili.

A keďže historici sú len ľudia, aj oni sa prispôbia. Berú to ako súčasť svojej práce, každodennosti. Tak, ako aj generácia ich rodičov a starých rodičov pred rokom 1989.

Týmto spôsobom, dlhoročným mediálno-politickým tlakom a zastrašovaním, zavládla v historickej obci autocenzúra. A tá je najúčinnejším

druhom cenzúry, pretože potenciálne iné, „nevhodné“ názory selektuje už vopred, ešte pred tým, než sa položia na papier.

Vážení priatelia,

Žijeme v absurdnej dobe. Musíme bojovať nielen o slobodu slova, o miniatúrny publikačný priestor, ale napríklad aj o to, čo je ľuďom tisíc rokov samozrejmosťou: že totiž manželstvo je manželstvo, mama je mama, otec otec. Už malým deťom sú podsúvané vyslovené zvrhlosti.

Žijeme v dobe, keď si rôzne mafie môžu dovoliť kúpiť prakticky všetko: fabriky, pôdu, ministrov, súdy, ľudí, redakcie, ba celé vydavateľstvá.

Rozhojnil sa nám počet ľudí, osobitne funkcionárov všetkých stupňov, ktorí sa správajú ako trasoritky, ktorí sa každému ukláňajú a s každým chcú byť zadobre, i za cenu popretia sebaidentity, zatajovania či zapredania vlastných koreňov, predkov, rodičov...

Práve v takejto dobe vynikajú výrazní jednotlivci - zdôrazňujem jednotlivci, lebo o inštitúciách už dnes nemožno hovoriť - ktorí vyčnievajú nielen svojou činnosťou ale i postojmi: priamočiarosťou, nebojácnosťou, zorientovanosťou, mravnosťou. Sú takými majákmi na ceste hľadania pravdy. To sú skutočne osobnosti, celebrity.

A jedna z takých osobností dnes večer sedí vedľa nás. Je to prof. Milan Stanislav Ďurica.

Profesor Ďurica málo dbá na to, čo píše protislovenské médiá, čo hovoria ustráchaní politici, čo veľká politická korektnosť z Bruselu. Vďaka Bohu. Inak by totiž nikdy nenapísal také diela, medzi aké patrí aj biografia o prvom slovenskom prezidentovi Dr. Tisovi, ktorá sa už po svojom prvom vydaní zaradila medzi „trvalky“ slovenskej historiografie. Aj osobne som rád, že Pán života a smrti doprial profesorovi Ďuricovi možnosť dielo podstatne rozšíriť, až o sto strán.

Ak by sme žili v skutočnej Slovenskej republike, informáciu o knihe o prvom slovenskom prezidentovi by vysielali v hlavných správach rozhlasu a televízie a na jej prezentácii by bolo prítomní štátni predstavitelia. Na Slovensku je to však dnes úplne inak. Či sa niekedy dožijeme nového národného obrodenia, je otázne. Tešme sa preto aspoň z toho, že kniha vyšla. Nie je to totiž v dnešnej dobe málo. Kniha je vonku, a teda bude k dispozícii všetkým. Najmä však budúci generáciám, dnešným mladým, ktorí budú s citlivosťou a túžbou po poznaní hľadať pravdu o svojich predkoch. O predkoch, ktorí s láskou k národu budovali Slovensko, Slovensku slúžili a za Slovensko sa aj obetovali.

Vážený pán profesor, ďakujeme nielen za Vašu prácu, za prácu docenta Vnuka, ale aj za všetky práce a námahy stotočných príslušníkov vašej generácie, ktorí v exile či doma trpeli, strádali a bojovali za práva národa, za právo na vlastný štát, a rovnako i pravdivý výklad vlastnej histórie!

Pripomienka 100. výročia smrti Františka Vít'azoslava Sasinka

V piatok 14. novembra 2014 sa v Skalici za účasti predstaviteľov spoločenského, politického, kultúrneho života, samosprávy, študentov a verejnosti, uskutočnila pietna spomienka na Františka Vít'azoslava Sasinka, skalického rodáka, kňaza, spisovateľa, najplodnejšieho slovenského historika druhej polovice 19. storočia a publicistu.

Začala sa položením vencov predstaviteľov mesta Skalica, Matice Slovenskej, Politickej strany Smer SD, Gymnázia F.V. Sasinka v Skalici a Záhorského múzea, k jeho pamätnej tabuli na kaplnke sv. Anny, v ktorej je pochovaný a piesňou z jeho tvorby Hostiu vítajme v prednese miestneho chrámového zboru Cantamus Domino.

Na úvod sa prítomným prihovril primátor Skalice Stanislav Chovanec, ktorý priblížil osobnosť F.V. Sasinka a zdôraznil jeho všestrannosť a aktivity vo verejnom živote a boj za národné práva vo vtedajšom Uhorsku, i to, že nezabúdala na rodnú Skalicu o čom svedčí množstvo jeho článkov venujúcich sa dejinám mesta, z ktorých mnohé vychádzali v skalickej Škarniclovej tlačiarňi. Tiež vyzdvihol, to, že mesto Skalica mu v roku 1926 odhalilo pamätnú tabuľu na jeho rodnom dome a pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia previezlo jeho pozostatky z Rakúskeho Kainbachu, kde bol pochovaný a uložilo ich v krypte kaplnky sv. Anny.

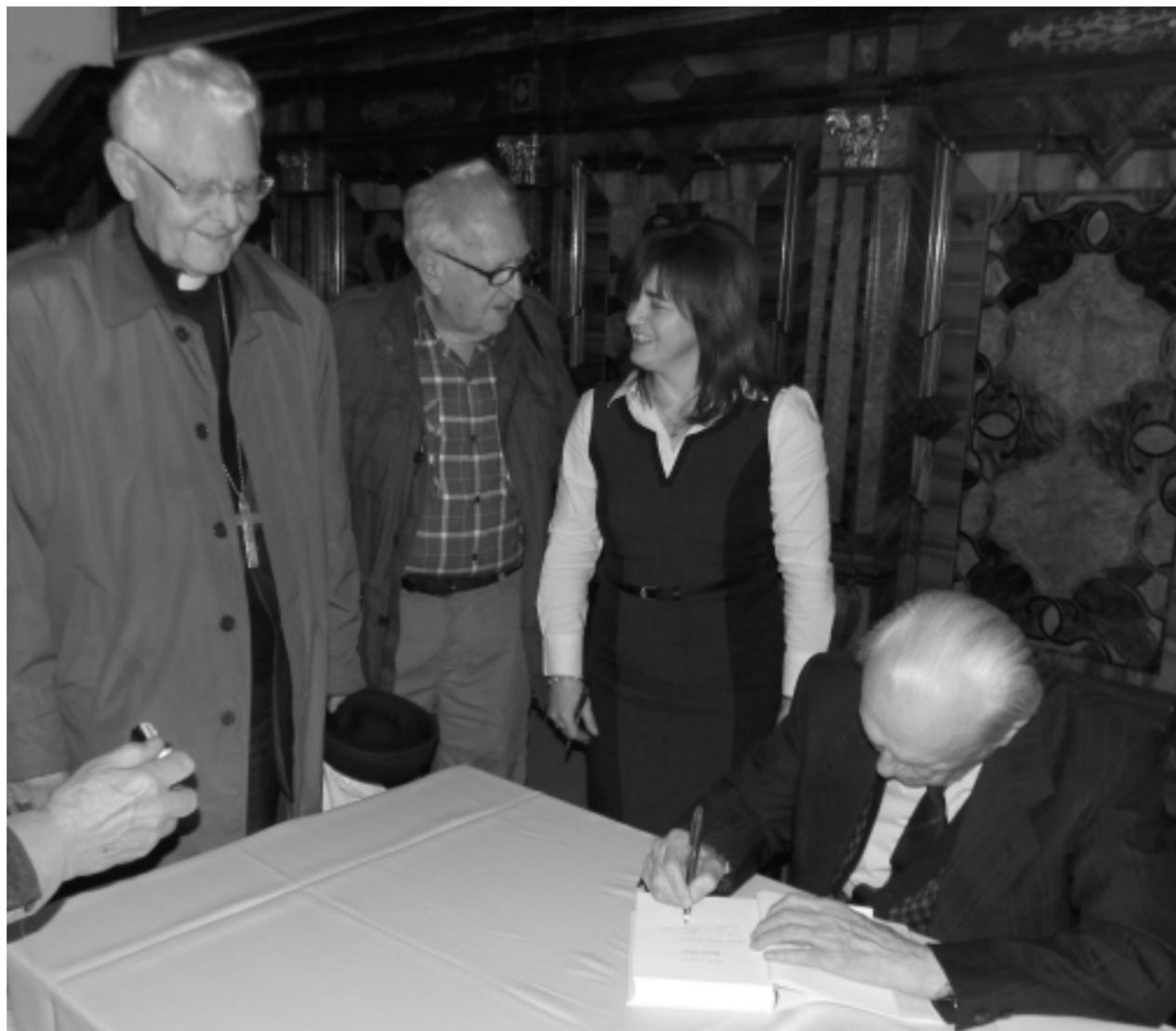
Riaditeľ slovenského historického ústavu Matice Slovenskej Peter Mulík priblížil Sasinkove aktivity na historickom poli, kde sa zaoberal všetkými obdobiami Slovenských dejín, i v Matici Slovenskej, v ktorej bol kustódom historických zbierok, tajomníkom a redaktorom Letopisu MS, jedným zo zakladateľov historického oboru MS.

Riaditeľka Gymnázia F.V. Sasinka, ktorá patrí k dominantám skalického námestia, Božena Stúpalová zhrnula obdobie jeho štvoročného štúdia na škole od roku 1840/41. V rokoch 1861 a 1863 sa usiloval na toto gymnázium vrátiť ako učiteľ, čo mu nebolo umožnené. V rokoch 1876 - 1880, hoci bol chudobný, doťoval aj fond, z ktorého žiaci z najlepších výsledkami zo Slovenského jazyka dostávali po 5 zlatých.

Riaditeľka Záhorského múzea v Skalici Viera Drahošová priblížila udalosť konca jeho života v Algersdorfe v Rakúsku kde žil v opatere Milosrdných bratov, i to, že 17. novembra 1914 v nemocnici v Gráci zomrel, i iniciatívy mesta Skalica súvisiace s prevozom a privítaním v rodisku v roku 1930. Informovala aj o odborných podujatiach, prácach a štúdiách, ktoré Sasinkov život a dielo priblížili verejnosti, no jeho význam a dielo nebolo dodnes zhodnotených.

Na záver moderátorka podujatia Jana Koutná poďakovala prítomným za účasť a piesňou Bože, čosráčil, bolo spomienkové stretnutie ukončené.

Ľudovít Košík

Prof. Milan S. Ďurica podpisuje najnovšie vydanie svojej knihy J. E. arcibiskupovi Jánovi Sokolovi

MARTIN LACKO

Slovensko. Úmorná cesta na západ

(Pokračovanie z 5. strany)

Dostali dvojazyčné tabule v obciach s 20% maďarského obyvateľstva, písanie ženských mien bez koncovky -ová a pod. Po deviatich mesiacoch sa do vlády opäť vrátil Mečiar, pred ktorým Kováč ako hlava štátu v istom televíznom prejave nepriamo varoval [str. 110].

Parlamentné voľby 1994: Ako koalíčný partner víťaznej strany HZDS v parlamentných voľbách 1994 prichádzala do úvahy aj SDE. Časť jej členov podporovala síce spoluprácu s HZDS, ale tlakom zo strany Socialistickej internacionály (SI), ktorej plno-právnym členom sa SDE chcela stať, musel sa jej predseda Peter Weiss rozhodnúť inak.

Oficiálne sa HZDS zasadilo za integráciu do EÚ, ale nie za cenu straty suverenity. Vstup Slovenska do NATO Mečiarova vláda odmietala. Táto vláda ale v roku 1997 podporila vyhlásenie referenda o vstupe SR do NATO. Referendum bolo vyhlásené za neplatné kvôli malej účasti (iba 9,5%), zapríčinené aj čiastočným bojkotom volebnými komisiami. Opozícia chcela spojiť referendum o vstupe do NATO s priamou voľbou prezidenta, čo vyústilo do ústavnej krízy. Okresné volebné komisie čiastočne bojkotovali hlasovanie, a tak nie všetci voliči mohli odovzdať svoj hlas. To bolo pohútkou pre ďalšie výčitky Mečiarovej vláde zo strany vedúcich politikov z EÚ a NATO [str. 113].

Silnejšou kritikou zo strany EÚ a NATO sa Slovensko v polovici deväťdesiatich rokov začalo prikláňať k Ruskej federácii. V roku 1997 pisali nemecké noviny (Die Welt, 29. máj 1997), že členovia slovenskej tajnej služby sú vyškolení v Rusku. Záujem o Slovensko vyvolala zo strany NATO a vtedy existujúceho vojenského paktu o pomoci Západoeurópskej únie (Westeuropäische Union (WEU)) zmluva o vojenskej spolupráci medzi Slovenskom a Ruskom [str. 113]. V nej sa obidva štáty zaviazali, že Rusko môže využívať všetky slovenské vojenské letiská. Tým získalo Rusko predsunutý oporný bod v strednej Európe, ktorý by mal hranicu s Rakúskom, Českom a Maďarskom [str. 113]. Rozšírovaním NATO na východ sa Slovensku ako dôležitému západnému opornému bodu v strednej Európe pripisovala veľká dôležitosť. Pre Moskvu sa malo stať predmostím pre jej strategické záujmy v strednej Európe [str. 114].

MENŠINY, RÁDIÁ STUDENEJ VOJNY A „ČIERNA DIERA EURÓPY“

Mečiarovej vláde sa vyčítali porušovanie práv menšín, čo sa silno medializovalo v nemeckej (nielen tam, D.V.) mienkotvornej tlači (napr. vo FAZ). Dodávateľmi informácií boli zväčša orgány zaujaté voči Slovensku, ako napr. nemeckou vládou financovaná Federálna únia Európskych Národností (FUEV) so sídlom vo Flensburgu (mesto na severe Nemecka, D.V.) [str. 114].

Ďalšou organizáciou spadajúcou pod nemecké ministerstvo zahraničia, ktorá zasahovala do vnútorných záležitostí Slovenska a je aj členom FUEV, je Horno-Adižská ľudová strana (Südtiroler Volkspartei (SVP)). Táto strana úzko spolupracovala s Maďarským kresťanskodemokratickým hnutím (MKDH). SVP dosiahla pomocou Nemecka a Rakúska rozsiahlu autonómiu v Taliansku a zasadila sa aj o to, aby

Rakúsko vystupovalo ako „ochranná mocnosť“ maďarskej menšiny na Slovensku [str. 115]. MKDH a SVP organizovali stretnutia na najvyššej úrovni a SVP organizovala školenia pre komunálnych politikov maďarskej národnosti na Slovensku [str. 115].

Starostlivosť obidvoch spomenutých dôležitých organizácií spolupracujúcich s oficiálnou nemeckou zahraničnou politikou po boku tendenčných médií vzbudzuje podľa autorov podozrenie, že stratégovia v Bonne a Berlíne mali osobitný záujem na politickej orientácii Slovenska [str. 115].

Na Slovensko bola zameraná nielen nemecká zahraničná politika, ale aj zahraničná politika USA. V prvom roku samostatnosti sa Mečiarova vláda pokúsila zakročiť proti rozhlasovej stanici Slobodná Európa založenej počas komunizmu americkou tajnou službou (CIA) v Mníchove. Počas liberálnej vlády v Československu (1989 - 1992) si vysielacia Slobodná Európa zaistila oprávnenie vysielat' z československého územia. Mečiarova vláda ale zamýšľala tomuto predsunutému stanovisku spravodajskej služby CIA odňať licenciu, čo okamžite vyvolalo kritiku zo strany opozície. Tento zámer sa nevydaril a bratislavská vláda sa stala viac a viac stredobodom pozornosti americkej zahraničnej politiky.

Vtedajšia americká ministerka zahraničia Madeleine Albright, rod. Marie Jana Korbelová (nar. 1937 v Prahe) varovala, že hrozí, že Slovensko sa stane „čiernou dierou Európy“. Obavy vo Washingtone sa nezakladali na občiansko-demokratických nedostatkoch Mečiarovej vlády, ale mali strategické pozadie. Slovensko sa nachádza medzi Rakúskom a Ukrajinou a má dôležitý geopolitický význam. Zbigniew Brzezinski identifikoval Slovensko ako americkú sféru vplyvu. Slovensko však oproti Maďarsku a Rumunsku nebolo geopoliticky podriadené USA [str. 116].

ŽIADNA DEMOKRATICKÁ VOĽBA?

Zlúčením kresťansko-konzervatívnej strany, sociálnodemokratickej strany a strany zelených vznikla v júli 1997 západne orientovaná Slovenská demokratická koalícia (SDK; 1997 - 2000). V parlamentných voľbách 1998 bola značne podporovaná zahraničím. V januári 1998 bola založená „Občianska kampaň '98, OK'98“ financovaná zo 'National Endowment for Democracy' (NED), ktorej financie sú z 90% z prostriedkov amerického ministerstva zahraničných vecí. Podľa jej zakladateľa Allana Weinsteinu preberá táto nadácia mnohé úlohy, ktoré pred 25 rokmi vykonávala CIA. Model „pestrej revolúcie“ na Slovensku sa osvedčil a začal sa neskôršie uplatňovať proti vládám, ktoré USA nemalo v obľube: V Srbsku (2000), v Gruzínsku (2003) a na Ukrajine (2004/2005) [str. 116].

(„Pestrá revolúcia“ pokračujú na Ukrajine naďalej. Asistentka ministra zahraničných vecí USA Victoria Nulandová povedala v decembri 2013 v London Press Clubu vo Washingtone, že USA investovali dosiaľ päť miliárd USD pri organizovaní siete na dosiahnutie svojich cieľov na Ukrajine. Zaujímavé je, že keď sa svojho času písalo o Mečiarovi, nechýbalo pri jeho mene hanlivé slovo „boxer“. Dnes sa môžu diváci na nemeckých obrazovkách takmer denne pozerat' na hrdinu Ukrainy - Vitaliju Kličku. To, že je boxer, sa nehovorí. Správajú sa k nemu ako k budúcejmu štátnikovi Ukrainy. Po-

dobne to bolo svojho času s Hashimom Thačim, ktorého začiatkom februára 2014 Hannes Swoboda, rakúsky politik, člen Európskeho Parlamentu a predseda Frakcie pokrokovej aliancie sociálnych demokratov v EP dokonca navrhol na Nobelovu cenu! Rozdiel medzi Kličkom a Thačim je v tom, že Kličko zmlátil súpera v ringu a Thači je mnohonásobný vrah. D.V.)

POSLUŠNÝ CHLAPEC EURÓPSKEJ ÚNIE A LIBERÁLNY EXTRÉMISTA (1998 - 2006)

Pred parlamentnými voľbami 25. a 26. septembra 1998 začalo demonizovanie Mečiarovej vlády domácimi politickými protivníkmi za silnej pomoci zo Západu. Proti nemu boli takmer všetky médiá, nevynímajúc ani verejnoprávnú televíziu. Svome šírlí náladu, ktorá mala voľičom vsugerovať dojem, že dôjde k volebnému podvodu. Mnohí vážne mysleli, že jedno ako voľby dopadnú, Mečiar zostane pri moci, „pretože si chýbajúce hlasy kúpi“ [str. 140]. Nič také sa ale nestalo.

Taktická spolupráca medzi rôznymi opozičnými silami, ktoré spájali iba odpor voči HZDS, sa čosko uzavrela do strategického zväzku, ktorého cieľom bola rýchla orientácia smerom na západ. Zahraniční investori boli novej vláde povďační. Mnoho miliónov prichádzalo na Slovensko na podporu mimovládnych organizácií, na spracovanie autokratického obdobia za vlády Mečiara. (žeby aj „čierny knihy“, ktoré písal M. Dzurinda a jeho ministri po príchode k moci, boli na objednávku? D.V.) Zo „zlého chlapca“ (Slovensko) sa stal „poslušný chlapec“ (bad boy - good boy), ktorý vo veci „liberalizmus“ behom krátkého času predbehol aj svojich mecenášov na Západe [str. 141].

Hneď po nástupe do vlády kráčal Dzurinda v Mečiarových šľapajách. Jeho personálna politika svedčila o surovom uplatňovaní štátnej moci. Z krátko prišli o miesto šéfovia všetkých 79 slovenských okresov, odísť museli aj vedúci z ôsmich krajových úradov. Ušetrení nezostali ani veľvyslanci. Pred vianocami opustili svoje posty desiaty. Podobne konal aj nový minister kultúry Milan Knažko. Za ním nezaostával ani minister spravodlivosti Ján Čarnogurský. Bezudnosť akou tzv. „de-mečiarizácia“ prebiehala, bola v zahraničí uvítaná [str. 142].

NOVÝM ELÁNOM DO EURÓPSKEJ ÚNIE ACQUIS COMMUNAUTAIRE

Keď HZDS ako najsilnejšia parlamentná strana v regionálnych (správnejšie slov. oblastných) voľbách v decembri 2001 značne pribrala na hlasoch, na západe zavládla krízová nálada. Napomínatelia lietali do Bratislavy, hrozili s prietahom prijímania do EÚ a s riskovaním západnej integrácie, spoliehajú sa na súkromné médiá, ktoré už dávno vlastnili verejnú mienku [str. 148]. Kontrolóri z Bruselu si zobrali na mušku nielen slovenskú HZDS, ale aj Komunistickú stranu Čiech a Moravy, rumunskú pravicovú stranu 'Romania Mare' a poľskú roľnícku stranu 'Samoobrona' [str. 148].

Čo sa skrýva pod acquis communautaire? Pod týmto pojmom sa nemyslia vlastnícke alebo ekonomické výdobytky istého západoeurópskeho sociálneho partnerského systému, lež implementácia štyroch kapitalistických slobôd: voľný pohyb kapitálu, tovaru, služieb a pracovnej sily a práve tak ich právne krytie. Inými slovami: potlačenie štátu a jeho možnosti intervencie na poli hospodárskom a sociál-

nej politiky [str. 146].

Acquis communautaire zahŕňal 31 kapitol - od 1) voľný pohyb tovaru až po 31) ostatné - obsahujúc 20 000 právnych aktov na 80 000 stranách. V postupe pod menom „Screening“ bol acquis communautaire prevzatý do jednotlivých zákonov nad ústavu jednotlivých kandidátskych krajín. Takmer tri roky, od februára 2000 do decembra 2002, tisíce Slovákov prevádzali alebo na novo formulovali zákon za zákonom podľa požiadavok Bruselu, aby bolo Slovensko „zrelé“ do Európy. Týkalo sa to rôznych oblastí politiky, spoločnosti, daňovej politiky, energie, vedy, oblastnej politiky, justície, kultúry, práva obchodných spoločností, konkurencie, poľnohospodárstva, colníctva, zahraničných záležitostí, rozpočtu, priemyslu, sociálnej politiky a pod. Riadok za riadkom boli kontrolované špeciálnymi úradníkmi EÚ. Na jednej strane sedeli rutinovani byrokrati EÚ a na druhej strane zvyčajne horšie vyškolení, alebo aspoň s menšími skúsenosťami vyzborení zástupcovia jednotlivých národných štátov, v tomto prípade Slovenska. Táto nerovnováha bola však bezvýznamná, pretože dohoda nebola aj tak možná [str. 146].

Hneď na samom začiatku dal Brusel najavo, že nedôjde k žiadnym multilaterálnym rokovaniam, iba k bilaterálnym rokovaniam. Spoločné vystupovanie východoeurópskych štátov v procese prijímania smerníc EÚ nebolo možné. Každý členský štát stál voči Bruselu osamotený, čo uľahčilo Bruselu popudit' ich proti sebe [str. 147]. Brusel si poslužil aj médiami, ktoré oznamovali, ktorý štát koľko kapitol z acquis communautaire už splnil. Slovensko pod taktovkou Mikuláša Dzurindu napredovalo. Kritické hlasy napr. z Českej republiky, kde Václav Klaus varoval pred nadnárodnými štruktúrami EÚ, bolo v Bratislave sotva počuť.

Postup, ktorý EÚ viedla voči Slovensku a podobným kandidátskym krajinám vyľakal aj francúzskych poslancov. Obávali sa, že v priebehu procesu rozširovania EÚ aj francúzske zákony by mohli byť znova prerokované. Nemuseli mať obavy. Týkalo sa to len rokovaní s kandidátskymi krajinami. Prístupové štáty museli splniť kapitoly, ktoré sa od členských štátov nikdy nevyžadovali.

Jedna zo štyroch kapitalistických slobôd „voľný pohyb pracovných síl“, od ktorej si sľubovali výhodu štáty s nízkymi mzdami, bola posunutá z roku 2004 (rok prijatia) až na rok 2011.

V oblasti poľnohospodárstva, t.j. odvetia, ktoré Brusel subvenciami najštedrejšie podporuje, dostali poľnohospodári zo Slovenska (rovnako ako i z ostatných nových členských štátov EÚ), iba štvrtinu subvencií v porovnaní aké dostali západní konkurenti. Až v roku 2013, teda jedenásť rokov po rokovaníach a 24 rokov po páde komunizmu mali dosiahnuť rovnaké postavenie.

EÚ sa oháňala voľným trhom, ale tam, kde by Východ mohol ohroziť západných konkurentov lacnou pracovnou silou a poľnohospodárskymi produktmi, Brusel presadil protekcionizmus.

LIBERÁLNY ÚTOK: BALÍK ÚSPORNÝCH OPATRENÍ

Dzurindova radikálne liberálna éra trvala dve legislatívne obdobia, od 1989 do 2006. Po každom volebnom víťazstve predseda vlády Mikuláš Dzurinda zvýšil sociálnu dereguláciu a liberalizáciu ekonomiky. Po roku 1989

cieľavedome, ale opatrne a po roku 2002 brutálne a prehnane, v čom mu pomohla zmena koaličného partnera [str. 149]. Čiastočne sociálno-liberálne orientovanú SDE vystriedala oligarchická Aliancia nového občana (ANO) - strana mediálneho magnáta Pavla Rusku.

Za Mečiara vládla filozofia, že strategické odvetvia, ako napr. energia by mali zostať pod kontrolou štátu, pričom pri kapitalizácii bývalých štátnych podnikov myslel aj na svoju klientelu. Za jeho vlády boli zahraniční investori odhliadnuc od koncernu Volkswagen, ktorý sa usadil v Bratislave ešte pred nezávislosťou Slovenska, v porovnaní s ostatnými východoeurópskymi štátmi skôr zriedkaví. Naproti tomu Dzurinda otvoril divokej privatizácii dvere dokorán.

Dobrym príkladom politických ťahaniec o strategické podniky sú VSŽ v Košiciach. Po prevrate roka 1989 sa VSŽ mali kupónovou privatizáciou stať „národnokapitalistickým“ podnikom. Rozdelenie štátu v roku 1993 zjednodušilo vládnucemu HZDS cez nepriehľadné fondy ponechať časť akcií hnutia blízkej kapitálovej skupine domáceho investora Alexandra Rezeša, ktorý bol v tej dobe aj ministrom dopravy. Nástupom Dzurindu po parlamentných voľbách 1998 poputovala väčšina akcií tohto podniku do amerických rúk [str. 149]. Východoslovenské železiarne (VSŽ) boli podľa Mečiarovej vlády strategickým podnikom a nemali byť (zatiaľ) predané zahraničnému vlastníčkovi. V prvých rokoch slovenskej suverenity prosperujúce VSŽ expandovali do Ukrajiny, Českej republiky a prevzali aj valcovňu Finow v Eberswalde v Brandenbursku. Finow mal VSŽ slúžiť ako predsunutý post v EÚ. V Českej republike vykúpili západoeurópske spoločnosti takmer kompletne celé hospodárstvo, zatiaľ čo sa na Slovensku vláda postavila proti tomuto trendu a odmietla zahraničných akcionárov. Vzhľadom k recesii v oceliarskom priemysle v západnej Európe uvalila EÚ v roku 1997 zákaz dovozu ocele, čo zapríčinilo, že Slovensko nemohlo pol roka exportovať do západnej Európy [str. 105] a VSŽ dostalo smrteľnú ranu.

Podobný osud ako VSŽ stihol aj najväčšieho slovenského dodávateľa zemného plynu Nafta Gbely. Tento bol počas vlády HZDS väčším podielom v štátnych rukách, pričom minoritný podiel sa dostal do rúk podnikateľov naklonených Mečiarovi. Zmena vlády v roku 1998 priniesla aj zmenu majiteľov. Dzurinda nechal tieto podniky, ktoré, ako sa vtedy hovorilo, nemali morálne bezchybných vlastníkov, čiže nevyhovovali Západu, znova znárodnit'. Mečiarovi domáci profitéri boli vyvlastnení a podniky sa predávali do zahraničných rúk.

V roku 2000 založil M. Dzurinda Európskej únii oddanú pravicovú SDKÚ. V parlamentných voľbách 2002 mu bola prostriedkom na udržanie parlamentnej väčšiny s koalícnymi partnermi KDH, ANO a SMK. Po voľbách predviedol liberálnu štvanicu, akú Európa od prevratu v roku 1989 ešte nevidela. Ultraliberálna fáza slovenskej politiky v druhej Dzurindovej vláde bola pod silným vplyvom Think Tanks financovaných z USA. Vonkajšie chápadlá Think Tanks pre Slovensko - minister financií Mikloš a splnomocnenec vlády SR pre decentralizáciu a člen kolégia ministra financií Viktor Nižňanský - sa vyšvihli do najvyšších štátnych postov [str. 151]. Je zrejme, že nepracovali iba v

zaujme zahraničného kapitálu, ale pôsobil aj spásnostne a profit prinášajúce pre veľké slovenské finančné zoskupenia ako 'Penta Group' a 'J & T', ktoré prišli pri privatizácii prednostne k ťahu.

Centrom slovenského ultraliberizmu je Think Tank 'M.E.S.A. 10' založená v roku 1993. Hneď od samého začiatku udávala v nej tón domáca liberálna elita Dzurinda a Mikloš [str. 151].

Výpredaj celého národného majetku, rozbitie štátneho dôchodku a zdravotníctva, vyhlodenie stávajúceho pracovného práva až po jeho rozklad a odstránenie progresívneho daňového systému zavedením rovnej dane a pod. - to všetko a ešte viac patrilo k reperi-tóru rokov 2002 až 2006! Bola to najtemnejšia doba v dejinách moderného Slovenska [str. 151].

Reformné opojenie v dôchodkovej a zdravotnej oblasti: Došlo až tak ďaleko, že koncom roka 2002 predostrel minister zdravotníctva Rudolf Zajac plán na zrušenie štátneho zdravotníctva. Šesťdesiat nemocníc sa malo zrušiť a pacienti si mali sami platiť za lôžko, stravu a lieky. Prvého januára 2004 nadobudol Zajac návrh moc už ako zákon. Nemocnice a zdravotné poisťovne boli prevedené do kapitálových spoločností. Hlavným súkromným investorom v zdravotníctve sa čoskoro stala „Penta Group“ [str. 152].

FLAT TAX (ROVNÁ DAŇ) - magické slovo liberálov začiatkom 21. storočia. Slovensko bolo prvým štátom, ktorý ju zaviedol 1. januárom 2004. Dzurindova vláda prijala jednotnú daňovú sadzbu 19% na príjmy korporácií a na druhej strane tú istú sadzbu pre DPH. Rovná daň je opakom daňovej progresie. Čím väčší je príjem alebo vyšší zisk, tým väčší je profit z rovnej dane. Ale zvýšenie DPH na 19% bolo pre drvivú väčšinu populácie, ktorá mala nízke príjmy, veľmi bolestivé. Pre zahraničných investorov bolo samozrejme veľmi výhodné zdanenie ich ziskov 19 percentami a Bratislava sa stala daňovým rajom pre zahraničných podnikateľov. Kde inde v strede Európy by boli najvyššie príjmy zdanené iba 19%?

V roku 1991 bola v Bratislave založená Nadácia F. Hayeka, pravidelne organizujúca tzv. „letné školy liberalizmu“. Tento neo-liberálny think je podporovaný medzinárodnými partnerskými organizáciami, napr. aj nemeckou nadáciou Friedricha Naumanna (Friedrich-Naumann-Stiftung). Nemecká nadácia Friedricha Hayeka so sídlom vo Freiburgu/Breisgau daňovú politiku Dzurindovej vlády cenila. V roku 2007 mu udelila medzinárodné ocenenie, ktoré v predchádzajúcich rokoch dostali Leszek Balcerowicz, Margret Thatcher(ová) a Mario Monti [str. 155].

Dzurindovo zavedenie rovnej dane pochválil aj prezident George W. Bush počas návštevy Bratislavy vo februári 2005. Podľa neho „rovná daň je výborná vec, robí Slovensko zaujímavým pre zahraničných investorov“. Zavedenie rovnej dane na Slovensku našlo pozitívny ohlas aj v zahraničnej tlači. 'Neue Zürcher Zeitung' sa vyjadrili v ich hospodárskej rubrike (august 2004) pozitívne o slovenskom liberalizme. Bratislava sa stala „tigrom na Dunaji“ [str. 156].

Avšak po druhom volebnom víťazstve Roberta Ficu bola rovná daň

minulosťou.

HLADOVÉ REVOLTY NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

Autori sa vybrali za Rómami na sídlisko Lunik IX v Košiciach a do cigánskych osád na okraji Trebišova. V Luniku IX si vypočujú hovorcu Rómov Ladislava Fízika na istej tlačovej konferencii, na ktorej boli prítomné aj najdôležitejšie slovenské médiá. Fízik žiada prepustenie vyše 100 väznených Rómov, ktorých špeciálna policajná jednotka zatkla vo februári 2004, keď stovky hladných Rómov prepadli obchody. Žiada aj okamžité rokovania s vládou kvôli skráteniu sociálnych dávok. Fízik zožina búrlivý potlesk a odchádza sprevádzaný svojim synom a ďalším osobným strážcom k svojmu BMW. A v Luniku IX. a v rómskych táboroch zostáva všetko pri starom. Autorom neunikne na jednej strane parádny BMW a na druhej strane biedne chatrče obyvateľov Fízikovho etnika. Večer sa stretajú s ďalšími Rómami. Bieda Cigánov a Fízikovo BMW dobre zapadajú dohromady vysvetlil im jeden z mála rómskych intelektuálov. Klanu vládnu ľudia Fízikovho druhu ako feudáli. Nejedni bohatí Róm žije z požíčavania peňazí, ktorými „svojich“ ľudí takto drží v závislosti. Veriteľstvom a vynútenou úslužnosťou ich drží pevne v rukách. Požíčavanie peňazí za úzernícke úroky je najrozšírenejšou metódou na udržanie závislosti v rámci rómskej komunity, ktorá zhruba pozostáva z troch kást: „Roma“, „Cigánik“ a „Vylúčených“ (Deges) [str. 158]. Väčšina Cigánov už roky spláca úzerníkom vlastnej etnickej skupiny svoje dlhy sociálnymi dávkami. Slovenská vláda predpokladá, že sú to práve títo úzerníci, ktorí v znížení sociálnych dávok vidia priamy útok na ich vlastné záujmy, pretože v otrockej závislosti držaná rómska spodná vrstva nemôže dobre splácať svoje dlhy.

V rómskej osade na okraji Trebišova zažili autori deprimujúce momenty. Neohlásené sa ocitli s istým Edmundom Müllerom v byte, v ktorom malo žiť tehotné 16 ročné dievča, ktoré niekoľko dní predtým zranila polícia elektrošokmi. Vstúpili do miestnosti veľkosti 10 - 12 štvorcových metrov, v ktorej stálo, sedelo alebo čupelo 20 - 25 ľudí. V rohu bola posteľ v ktorej spala hlava rodiny. Päť - šesť dojícať kolísali detské ruky, zrejme matiek týchto maličkých stvorení.

Kapitola o Rómoch sa uzatvára nasledovne: V cigánskej osade je približne 4000 ľudí natlačených ako zvieratá vo svojich príbytkoch čakajúcich na pomoc. Odkiaľ by táto pomoc - a aká - mala prísť, nikto nevie. Rómski príživníci posielajú svojich otrokov žobrať a mladé dievčatá nútia k prostitúcii - a slovenské úrady budú mať pri ďalšej revolte zámienuku pre ďalšie zaistenie svojho sociálneho pustošenia za pomoci policie a armády [str. 156 - 161]. (Autori tu zrejme nepochopili problém s rómskym obyvateľstvom a neprávom osočujú slovenské úrady. D.V.)

V odstavci „Rasizmus je hlboko zakorenenejší“ autori pustia k slovu vyše spomenutého Edmunda Müllera, inak rómskeho aktivistu za ľudské práva, ktorý je tej mienky, že evidentný sociálny rozdiel medzi Slovákmi a Rómami sa už dávno etnicizuje. Podľa neho sú Cigáni nielen sociálne znevýhodnení ale majoritnou populáciou aj považovaní za rasovo menejcenných.

Podľa Müllera rasistom je aj Mečiar, svojho času jeho antirómskymi výrokmi. Jedným z nich je narážka na reprodukčnú silu Rómov, že sociálna politika pre ľudí, kde babičky a matky paralelne rodia, by boli iba vyhodene peniaze. Okrem rasistických výrokov nepodnikol Mečiar žiadne politické činy. Dzurinda sa sice zdržal provokatívnych rasistických poznámok, zato mala jeho proticigánska politika obrovskú rasistickú silu: Odbúranie prídavkov na deti v druhom úspornom programe a zvýšenie DPH medzi 2002 a 2004 z 10% na 19%, čo bolo zamerané na mnohohodné, chudobné rodiny, na Rómov. Müller hovorí, že rasistom je aj Robert Fico, pretože ako právnik zastupoval rodičov Branislava Slamku, ktorého v hádke v autobuse smrteľne bodol Róm Mário Bango.

ŽILINA - TRNAVA - BRATISLAVA: NAJVÄČŠIA KONCENTRÁCIA AUTOMOBILOVÉHO PRIEMYSLU V EURÓPE

Hlavne nemecké, francúzske, japonské a kórejské koncerny hromadne odsunuli výrobu osobných automobilov do štátov s nízkymi mzdami, do Česka, Poľska, Maďarska a na Slovensko.

Výrobu osobných automobilov začal na Slovensku Volkswagen v roku 1991. Táto výroba získala na tempe až za Dzurindovej vlády. Nízke mzdy zamestnancov, bezbariérový export, rovná daň pre kapitálové spoločnosti a mzdy manažérov ako aj ekonomicky úplne liberalizované prostredie, boli rajom pre zahraničné investície. Slovenskí zamestnanci sú pracovití, na dobrej úrovni a lacní. Slovenský robotník zarabal 350,- eur mesačne v tom čase, keď sa nemecké, francúzske a kórejské koncerny rozhodli investovať na Slovensku. Šesťdesiat km ďalej, vo Viedni, by podnikateľ musel rátať na výplatu robotníka aspoň s 1500 eurami. Pri technickom know-how sa Volkswagen, Peugeot-Citroën a Hyundai-Kia mohli plne spoliehať na slovenské odborné sily desiatky rokov školené v kovospracujúcom a zbrojnom priemysle, ktoré čiastočne v polovici 1990 prišli o prácu.

Začiatkom roka 2004 uzavrela slovenská vláda s kórejskými manažermi zmluvu o postavení istej továrne na zelenej lúke, pri ktorej zostalo ešte mnoho otvorených otázok. Bratislava začala hneď realizovať svoje záväzky, napr. rýchle dokončenie diaľnice, bezplatnú prípravu 220 hektárov stavebného pozemku a štátne priame a nepriame príspevky vo výške 260 mil eur, pri celkových investíciách 700 miliónov eur. Na oplátku dostala slovenská vláda len vágne vyhlásenie zo strany Kórejcov. Ťahanice nastali najmä kvôli stavebnému pozemku. Mnoho miestnych malých vlastníkov pôdy nebolo spokojných s 3,50 eurami. Žiadali za meter štvorcový 9 eur a už sa zdalo, že k dohode ani nedôjde. Kórejci však trvali na dohodnutých pozemkoch a Dzurindova vláda nechcela alebo si nemohla dovoliť platiť voľnú trhovú cenu za majetok, ktorý nasledovne mala odovzdať firme Hyundai. Dzurindov minister hospodárstva Rusko siahol k drastickému opatreniu. Podľa neho boli neochotní majitelia pozemkov chamtiví egoisti, ktorí sa chceli obohatiť na úkor spoločnosti a nechal ich pozemky vyvlastniť a dal ich kórej-

skej firme [str. 162 - 164].

BANKY V ZAHRANIČNÝCH RUKÁCH, POLENOHOSPODÁRSKA PÔDA PREDANÁ

Pred prijatím Slovenska do EÚ bolo viac ako 75% slovenských bánk - podľa celkových aktív - v cudzích rukách. V roku 2012 až 96%. Medzi najväčších profitérov patrili rakúske banky Erste Bank a Raiffeisenzentralbank (RZB) a talianska Banca Intesa (str. 164 - 165).

Predaj pôdy cudzincom bol počas prvých iedmich rokov po vstupe do EÚ zakázaný. Obmedzenie sa vzťahovalo iba na fyzické osoby, nie však na kapitálové spoločnosti nahlásené na Slovensku. Boj o lacnú pôdu začal skryte ešte pred 2004, po vstupe Slovenska do EÚ sa urýchlil. Zatiaľ čo v roku 2000 jeden hektár výnosnej pôdy medzi Karpatmi a Dunajom stál menej ako 1000 eur, ten istý typ pôdy stál v Rakúsku alebo v Nemecku medzi 12 000 až 14 000 eur. A tu sa vykľulo zo snáh o expanziu na východ, že ide vlastne o prerozdeľovanie v sociálnych a regionálnych meradlách. Dzurindova vládna koalícia vynaložila všetky sily - úplne ináč ako to robil pred ňou Mečiar - na to, aby odstránila všetky prekážky na ceste tohto prerozdeľovania a to zdola nahor a z Východu na Západ. V tomto spočívala jej pochybná zásluha a sa stala miláčikom západných médií a politikov [str. 165].

POLITICKÉ STRANY II.

Popis systému slovenských politických strán na Slovensku autori dobre spracovali. Priblížili ich politické smerovania, predstaviteľov ako i napätia v jednotlivých stranách. Systém slovenských politických strán sa podľa autorov považuje za nestabilný. Temer pri každom parlamentných voľbách od vzniku štátu sa do SNR dostanú nové strany a /alebo staré vypadnú. Sú aj strany, ktoré u voličov úplne prepadnú a neskoršie opäť vzniknú nanovo napr. SNS alebo - okľukou - sociálni demokrati z SDĽ a SDSS, ktorí vstúpili do SMERu [str. 166].

Zaujímavosťou autori priblížili vplyv nemeckých tzv. kresťanských strán na slovenskú kresťanskú stranu - KDĽ, na jeho dlhoročného predsedu Jána Čarnogurského. Keď Čarnogurský zaujal kritický postoj voči NATO a stal sa dokonca členom ruského diskusného fóra Klub Valdaj, tak CDU a CSU začali podporovať Dzurindovu SDKÚ.

Liberáli

Prvé roky nebola na Slovensku žiadna liberálna strana. O liberálnej koalícii možno hovoriť pri vláde Mikuláša Dzurindu (1998 - 2006). Skutočnou liberálnou stranou bola až Ruskova strana ANO, založená v roku 2001, ktorá sa po parlamentných voľbách 2002 dostala do parlamentu. V nasledujúcich voľbách (2006) ale úplne prepadla.

Pri zakladaní nasledujúcej liberálnej strany, strany LIGA v roku 2009, bývalým ministrom za stranu ANO Robertom Nemcsicsom, bola nápomocná nemecká nadácia Friedricha Naumana. Ani táto liberálna strana sa neudržala. Pohorela ešte ten istý rok vo voľbách do európskeho parlamentu. Nadácia Friedricha Naumana opakovane nadväzovala kontakty so vznikajúcimi novými liberálnymi stranami na Slovensku. Kontakty nadvia-

zala aj s bývalým poradcom ministra financií Mikloša Sulíkom, ktorý sa svojho času podieľal na zavedení rovnej dane. Diapazón Sulíkových kontaktov je zaujímavý. Obsahovo sa orientuje na nemeckého neoliberalu Paula Kirchhoha (CDU/CSU), má ale aj úzke kontakty na neoliberalný Think-Tank - slovenskú Nadáciu Friedricha Hayeka. Sulík nadviazal kontakty i s pravavicovou politickou stranou Rakúska FPÖ [str. 166], ktorej v rokoch 1986 - 2000 predsedal Jörg Haider.

KONZERVATÍVCI I.

SDKÚ (Slovenská demokratická a kresťanská únia)
KDĽ (Kresťanskodemokratické hnutie)
OKS (Občianska konzervatívna strana)
HZD (Hnutie za demokraciu); (prezidentské voľby 2004)
OL (Obyčajní ľudia) /OľANO (Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti)
KDS (Konzervatívni demokrati Slovenska)

KONZERVATÍVCI II.

KDĽ
SDKÚ /SDKÚ-DS (pri založení tejto strany boli nápomocné nemecké organizácie a nadácie, napr. Nadácia Konrada Adenauera a Nadácia Hannsa Seidela. Nápomocné boli aj strany CDU a bavorská strana CSU).

KDS (Konzervatívni demokrati Slovenska)

VIACERÉ NÁRODNÉ STRANY

Tu sa autori venujú najmä Slovenskej národnej strane (SNS), jej orientácii, vnútrostraníckym škriepkam, nezhodám medzi Jánom Slotom a Annou Malíkovou (Belousovovou), odvolaním Jána Slotu v roku 1999 a nahradením Annou Malíkovou, ďalším vylúčením Slotu a založením jeho Pravej slovenskej národnej strany (PSNS) a konečným spojením obidvoch strán v SNS v roku 2005, ktoré v parlamentných voľbách 2006 prinieslo strane 11,7% hlasov a tým aj možnosť dostať sa do vlády, ako aj ich následnú koalíciu, už tretiu s HZDS - v tomto prípade ako mladšieho partnera ľavicového SMERu.

Zapojenie SNS do vlády v roku 2006 malo za následok tvrdú kritiku na medzinárodnej scéne. Mienkotvorný nemecký denník Frankfurter Allgemeine (FAZ) informoval o „sociálno-demokraticky extrémne pravicovej vláde na Slovensku“. Predseda sociálnej v Európskom parlamente, Martin Schulz, sa vyjadril, že účasť vo vláde „otvorene pravico extrémnej, rasistickej a ultranacionalistickej strany, akou je SNS, je úplne neakceptovateľná“ (FAZ, 5. jún 2006).

Na Slovensku sa písalo podobne, napr. Pravda sa vyjadrila, že nová koalícia bude primitívna a to nielen preto, že bude vedená populistom (Ficom), ľuhárom (Mečiarom) a opilcom (Slotom) [str. 174].

K rozštiepeniu SNS došlo aj v roku 2011. Po vylúčení zo strany Anna Belousovová založila novú stranu Narod a Spravodlivosť (NaS).

(Na škodu veci je, že autori sa príliš opierali o „The Slovak Spectator“ a o nemecký text z Wikipédie a ten je proti SNS nielen neprimerane negatívne zameraný, ale aj zavádzajúci, čo sa odráža aj na mienke autorov. D.V.)

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava.
Telefón 0903 846 313.

Vydáva FACTUM BONUM, spol. s r. o.,
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *TEODOR KRÍŽKA*. – Cena jedného čísla je 1,50 € – Časopis vychádza každé dva týždne s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint-Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a poštový doručovateľ Slovenskej pošty, alebo elektronicky na e-mailovej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. –

Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV 757/08. – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word, označené menom autora a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – Tento ročník vychádza s príspevkom Ministerstva kultúry SR. – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Dňa 18. októbra 2014, po dvoch týždňoch rokovania a debát, sa skončila prvá časť biskupskej synody o rodine. Z komentárov svetovej tlače k záverečnej správe synody (relatio synodi) by človek mohol mať dojem, že sa položila bodka za týmto veľkým celosvetovým podujatím, a že sa nespĺnili očakávania, ktoré do nej vkladali „progressívne masy veriacich“. Toto by však nebola iba veľmi zjednodušená, ale vonkonca nesprávna predstava biskupskej synody. Synodu treba vidieť nie ako jednorazové predstavenie, ale skôr ako historickú drámu o troch dejstvách. Dňa 18. októbra opona padla iba za prvým dejstvom. V ňom sa vypracovali smernice a podklady pre ďalšie stretnutia biskupov. Teraz prechádzame dlhou prestávkou („rok dozrievania ideí a hľadania riešení“), ktorá je prípravou pre ďalšie a rozšírené stretnutie biskupov, laických predstaviteľov rodín a iných delegátov. Toto stretnutie sa bude konať v októbri 2015 a predstavuje druhé dejstvo synodálnej drámy. V ňom sa očakáva spoločné a výsledné vyhodnotenie rokovania, úvah, debát a uspokojivé vyriešenie konfliktných názorov. Tretie dejstvo bude mať iba jednu scénu, na ktorej vystúpi iba jedna postava. To bude pápež František, ktoré zhrmie a autoritatívne predloží výsledky synody v apoštolskej exhortácii niekedy v roku 2016.

Pod vplyvom pápeža Františka sa zhromaždení otcovia synody v prvom dejstve usilovali ukázať nielen veriacim, ale aj neveriacemu svetu, že Cirkev môže byť súčasne milujúcou matkou a láskavou učiteľkou. Z predbežného predsynodálneho prieskumu vedeli, že veľká časť veriacich žije v zväzkoch, ktoré sú v rozpore s učením Cirkvi: civilný sobáš, homosexuálne spoluzitcie, alebo kohabitácia bez manželstva. Vedeli, že mnohé katolícke páry ignorujú cirkevné predpisy ohľadom kontroly počatia. Úlohou biskupov bolo hľadanie riešenia ako sa vyrovná s týmito problémami v pastoraácii. Inými slovami: nájsť zlatú strednú cestu medzi súcitom a pravdou, medzi milosrdenstvom a tvrdou disciplínou, medzi literou zákona a duchom zákona, medzi ideálom a realitou.

V takom početnom a pestrom zhromaždení, akou je svetová synoda biskupov sa nevyhnutne vyskytnú rozdielne názory na problémy a rozdielne návrhy na ich riešenie. Pápež František vyzval k otvorenej a nehatenej výmene názorov, a v plnej miere dosiahol, čo žiadal.

Treba však mať na zreteli, že biskupská synoda nie je svetský parlament, ani schôdza funkcionárov účastinnej spoločnosti. Má svoje vlastné pravidlá, ktoré nie vždy vyhovujú vkusu sekulárnej verejnosti. V súčasnom verejnom živote prevláda tendencia posudzovať ľudí - skupiny i jednotlivcov - podľa kritéria modernosti. Nikto nechce, aby ho označili za staromódneho, každý chce ísť s dobou. Je riskantné a niekedy až nebezpečné nebyť „politically correct“. Cirkev sa však riadi inými kritériami. Jej učenie nemožno meniť podľa toho, čo sa páči a čo vyhovuje želaniu verejnosti, ale podľa toho, či je ono v súlade s tým, čo učil a kázal jej Zakladateľ.

Prvotný dokument synody (relatio post disceptationem) vypracovala menšia skupina pozostávajúca z generálneho sekretára synody, osobitného sekretára a 16 odborníkov určených sekretariátom. Ich úloha nebola ľahká. Boli pod tlakom času a okrem toho museli do jednej správy zhrnúť množstvo referátov, ktoré na synode odzneli. Predniesol ju generálny relator synody, ostrihomský kardinál Peter Erdő 13. októbra. Dá sa povedať, že správa bola do značnej miery poznačená úsilím vyjsť v

ústrety svetským požiadavkám doby a „politickému korektnosti“.

Správa mala neobyčajne veľký ohlas v sekulárnych médiách. Hoci poukazovala, že „neslobodno zabúdať, že do krízy manželstva a rodiny nás zaviedla kríza viery“, svetská tlač ju v svojich reláciách vítala ako revolučný prelom v učení Cirkvi. Vyvolala však aj prudkú kritiku zo strany cirkevných predstaviteľov, ktorí jej zázlievali, že je nevyvážená a v mnohých ohľadoch neodzrkadľuje pravého ducha synody. Zvlášť odmietavo sa k niektorým bodom správy vyjadril americký kardinál Raymond Burke, predseda poľskej konferencie biskupov a viacerí africkí biskupi. Vy-

FRANTIŠEK VNUK

Biskupská synoda o rodine

Prestávka medzi I. a II. dejstvom

čítalo sa jej - medzi iným - že sa nedostatočne opiera o Sv. Písmo a má viacmenej formu sociologickej správy. Úsilia o „prívetivosť za každú cenu“ nebali dostatočne do úvahy učenie Cirkvi a názory mnohých synodálnych otcov. Tí žiadali prepracovanie textu, najmä pokiaľ ide o prístup k sviatostiam rozvedených a znovu-zosobášených osôb a o postoj Cirkvi k homosexuálnym párom. Názor, že faktické zväzky sú istým druhom manželského života, pokladali za príliš veľké zjednodušenie. Niektorí synodálni otcovia sa dokonca vyjadrili, že v tom vidia pokus, ako očistiť cudzoložstvo.

V nasledujúcom týždni bola táto pôvodná správa (relatio post disceptationem) predmetom diskusií v menších jazykových krúžkoch (circoli minores), ktoré mali k nej dohromady 470 pripomienok! Ich zohľadnenie podstatne zmenilo obsah i štýl záverečnej správy.

Táto záverečná správa (Relatio synodi) pozostáva z úvodu a troch častí (I. Počúvanie: situácia a úlohy rodiny; II. Pohľad na Ježiša: evanjelium o rodine; III. Konfrontácia: pastoračné perspektívy). Obsahuje dohromady 62 článkov a otcovia synody hlasovali o každom článku samostatne. Je zaujímavé - a svedčí to aj o pestrosti názorov v synodálnych rokovaniach - že jediný článok, ktorý schválili všetci prítomní otcovia koncilu bez opozičného hlasu, bol článok č. 2. Ináč voči každému článku boli nejaké prejavy nesúhlasu. V prípade troch článkov (č. 52, 53 a 55) viac ako tretina z celkového počtu 183 prítomných synodálnych otcov vyjadrila nesúhlas.

Záverečná správa bola zverejnená 18. októbra. Juhoafrický kardinál Napier ju charakterizoval takto: „Dosiahli sme dôležitý bod, totiž spoločnú víziu. Spoločnou víziou je nevyhnutnosť zamerať sa na hlavný problém. Odpovedať tým ľuďom, ktorí žijú v manželstve, a usilujú sa spolu s nimi identifikovať otázky i odpovede na ne.... Myslím, že sa nám podarilo pomerne dobre zdôrazniť hlavné veci.“

Záverečná správa sa líši predchádzajúcej najmä v týchto bodoch: 1. Odsek, ktorý sa v relatio post disceptationem nazýva „Priятие osôb s homosexuálnymi sklonmi“, bola v záve-

rečnej správe nazvaná „Pastoračná pozornosť k osobám s homosexuálnymi sklonmi“. Jej prvý paragraf (č. 50, venovaný homosexualite) bol úplne prepracovaný a o postoji Cirkvi k homosexuálnym partnerstvám sa v ňom hovorí: „Neexistujú absolútne žiadne dôvody pre posudzovanie homosexuálnych zväzkov tak, že by boli akokoľvek podobné, alebo dokonca vzdialene analogické Božiemu zámeru s manželstvom a rodinou“. Pri tom sa zdôrazňuje, že osoby s homosexuálnymi sklonmi majú byť prijímané s úctou a jemnosťou a „voči nim je potrebné vyhnúť sa akémukoľvek náznaku nespravodlivej diskriminácie.“ 2. Prepracovaný bol aj ďalší

odsek (č. 51), v ktorom sa odsudzuje vonkajší nátlak, „aby medzinárodné organizácie podmieňovali financovanie chudobných krajín zavádzaním zákonov, ktoré ustanovujú „manželstvo“ osôb toho istého pohlavia.“ 3. Tá časť článku č. 52, ktorá stávala spoluzitcie párov toho istého pohlavia do pozitívneho svetla, bola odstránená úplne.

Záverečná relácia nespĺnila očakávania a nebola v súlade s prognostickými úvahami sekulárnych masmédií a je teda celkom pochopiteľné, že ju neprijímali s nadšením a súhlasom. Správali sa ako osy, keď nezbední chlapi pichnú do ich hniezda. Žihadlo ich útokov bolo namierené proti tzv. „konzervatívnym, či reakčným biskupom“, ktorých opuncovali rozličnými nelichotivými epitetami a obviňovali z nedostatku pochopenia, dokonca z porušovania ľudských práv. Podľa ich názorov relácia bola porážkou pápeža a starostlivých, súcitných, prezieravých a inými šľachetnými vlastnosťami obdarených biskupov a víťazstvom tých druhých, čo podobnými charizmami neoplývajú. Len skromná ukážka, ako sa táto búrka v pohári vody prejavila v slovenských médiách: Biskupi pohľad na homosexuálov nezmenili (STV1); Postoj k homosexuálom nezmenia; V cirkvi zostáva všetko po starom (TV Markiza); Biskupi podrazili pápeža (Nový Čas); Vojna duchovných (Plus jeden deň); Pápež musel ustúpiť (TV JOJ)... Občian odkázaný len na takéto informácie by si myslel, že Cirkev stojí pred rozkolom, že v nej majú vedúce slovo temné reakčné sily, proti ktorým je aj dobrácky pápež František bezmocný.

Toto sa hovorí a píše napriek skutočnosti, že situácia je úplne iná. Nikto ju nepozná lepšie než sám pápež, ktorý zahájil synodu výzvou, aby otcovia synody hovorili s úplnou jasnosťou, s úplnou slobodou, bez najmenších obáv o to, ako to azda vníma, alebo čo si o tom myslí on. Toto dalo synodálnym poradám dynamiku a rozviazalo jazyky tak, ako to nebolo nikdy predtým. Pápež František sa zúčastnil všetkých zasadanií, počúval všetky dôležité prejavy a vystúpenia,

sledoval priebeh od začiatku až do konca. On je teda najdôveryhodnejším hodnotiteľom synody a je namieste porovnať jeho pohľad s tým, čo svetská tlač predstavuje ako jeho pohľad. Inými slovami: pokojne si vypočúť, ako vidí skutočnosti on.

Bohužiaľ pomerne málo pozornosti sa venovalo prejavu, ktorý na záver synody - v sobotu, 18. októbra 2014 - predniesol pápež František a ktorá by mala byť hlavným zdrojom všetkých žurnalistických referátov o synode. Nuž odcitujme z nej aspoň tie podstatné body:

„Môžem úprimne povedať, že - s duchom kolegiality a synodálnosti - sme naozaj zažili skúsenosť synody,

(depositum fidei), považujú sa nie za strážcov, ale za majiteľov a pánov, a z druhej strany, pokúšenie obchádzať skutočnosť, používajúc prehnane puntičkársku reč a uhladený jazykový štýl, aby sme povedali veľa vecí a v skutočnosti nepovedali nič!...“

Drahí bratia a sestry, pokúšenia nás nemajú vyľakať, ani zneistiť a ani obráť o odvahu, pretože nijaký žiak nie je väčší ako jeho učiteľ; ak bol teda Ježiš pokúšaný - a dokonca nazvaný Belzebulom - jeho učeníci nemôžu očakávať lepšie zaobchádzanie.

Osobne by som bol veľmi ustarostený a zarmútený, ak by neboli tieto pokúšenia a tieto živé diskusie; tento pohyb duchov, ako ho nazýval sv. Ignác, pokiaľ by všetci súhlasili alebo boli mlčanliví vo falošnom a neúprimnom pokoji. Naopak, videl som a počul - s radosťou a uznaním - príhovory a vystúpenia plné viery, pastoračnej a doktrínnej horlivosti, múdrosti, priamosti, odvahy a parézie. A cítil som, že sme mali pred očami dobro Cirkvi, rodín a najvyšší zákon (suprema lex), spásu duší (salus animarum). A to zakaždým - povedali sme to tu, v aule - bez toho, aby sme čo len raz spochybnili základné pravdy sviatosti manželstva: nerozlučiteľnosť, jednotu, vernosť a plodenie, čiže otvorenosť voči životu.

Pozorné čítanie pápežovho prejavu, je presvedčivým dôkazom, že Sv. Otec je celkom spokojný so širokým spektrom názorov prejavovaných v synodálnych diskusiách. Vidí v nich proces ktorý začína dole a smeruje nahor. A toto - ako povedal v Aparecide (v r. 2007) - „nám dáva blažený pocit, že sme integrálnou časťou ľudu, Cirkvi, že sme biskupi-služobníci Božieho ľudu na jeho pozemskej púti“.

Svetskí kritici by si mali uvedomiť, že takéto otvorené debaty nie sú ničím novým v dvojtisícročných dejinách Cirkvi. Apoštol Pavol mal ostré výmeny názorov s Petrom (v 1. storočí), počas II. vatikánskeho koncilu boli vášnivé debaty medzi biskupmi (v 20. storočí) a mnoho podobných príhod bolo medzitým. Výsledky takýchto debát vedených v bratskom duchu spravidla posilnili Cirkev.

Pápež František však upozorňuje, aby nad týmito debatami nikdy nechýbal závan Ducha svätého, aby sa nezvrhli v politické súboje, aby nevedli k vytváraniu skupín, klík a frakcií. Výslovne varuje pred možnými pokúšeniami, ktoré bude treba prekonať, aby dosiahnutý cieľ zodpovedal pôvodnému úmyslu.

A teda záverečná relácia, spolu s pápežovým prejavom, sú vlastne smernicami (lineamenta) a východiskom k bohatej a plodnej diskusií v diecézach a farnostiach celého katolíckeho sveta a prípravou na druhé dejstvo synody o rodine v októbri 2015.

Pôjde hlavne o tieto tri kľúčové otázky:

1. Môže Cirkev dovoliť prístup k sviatostiam rozvedeným osobám, ktoré neskôr vstúpili do civilného manželského zväzku? Ako nájsť rovnováhu medzi príkazom milosrdenstva a doktrínou nerozlučnosti manželstva

2. Aké stanovisko zaujať voči osobám, ktorých životný štýl je v rozpore s učením Cirkvi o manželstve. Či pozitívne stránky takéhoto spoluzitia, ako je vernosť, vzájomná podpora a pod. sú dostatočné poľahčujúce okolnosti, ktoré by ospravedlnili zmenu postoja?

3. Či má Cirkev upraviť svoj postoj k homosexuálnym párom - nie v tom zmysle, že by ich schvaľovala, ale aby našla prívetivejší postoj voči osobám s homosexuálnymi sklonmi.

Ako povedal pápež František: „Máme rok, aby mohli dozrievať idey

Jednou je pokúšenie nevaživej strnulosti, čo znamená chcieť sa uzavrieť do písma (do litery zákona) a nechať sa prekvapiť Bohom, Bohom prekvapení (duchom zákona); do zákona, do istoty toho, čo už vieme a nie toho, čomu sa máme ešte naučiť a to dosiahnuť. Od Ježišových čias je to pokúšenie horlivcov, úzkostlivých, ustarostených, a dnes takzvaných tradicionalistov a aj intelektualistov.

Pokúšenie deštruktívneho dobráctva, ktoré v mene akéhosi klamlivého milosrdenstva obväzuje rany bez toho, aby ich najprv ošetrilo a liečilo; ktoré sa zaoberá príznakmi a nie príčinami a ich koreňmi. Je to pokúšenie dobrákov, bojazlivých a aj takzvaných pokrokových a liberalistov.

Pokúšenie premieňať kamene na chlieb, aby sa prelomili dlhotrvajúci, ťažký a bolestný pôst a tiež meniť chlieb na kameň a hodiť ho do hriechnikov, slabých a chorých; inými slovami, premeniť ho na neunesiteľné bremeno.

Pokúšenie zostúpiť z kríža, kvôli uspokojeniu ľudí, a nezostať na ňom, aby sme tak plnili Otcovu vôľu; prispôbovať sa svetskému duchu, namiesto toho, aby sme ho očisťovali a prispôbovali Duchu Božiemu.

Pokúšenie ignorovať poklad viery